

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Andrea Vápeníková

Práva a povinnosti akcionářů

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Ivanka Štenglová

Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 2. března 2017

Prohlašuji, že předloženou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Andrea Vápeníková

V Praze dne 2. března 2017

Obsah

Úvod.....	4
1 Obecně k právnímu postavení akcionářů	6
1.1 Obecně k právům a povinnostem akcionářů.....	7
2 Práva akcionářů.....	9
2.1 Nemajetková práva	9
2.1.1 Právo na řízení společnosti	9
2.2 Majetková práva	24
2.2.1 Právo na podíl na zisku	24
2.2.2 Vypořádací podíl.....	30
2.2.3 Právo na podíl na likvidačním zůstatku	31
2.2.4 Právo převést akcie	34
2.2.5 Právo požadovat nucený přechod účastnických cenných papírů (squeeze-out)	36
2.3 Práva kvalifikovaných akcionářů	40
2.3.1 Pojem kvalifikovaný akcionář	40
2.3.2 Právo žádat o svolání valné hromady	40
2.3.3 Právo žádat o zařazení záležitosti na pořad valné hromady.....	42
2.3.4 Právo požádat o přezkoumání výkonu působnosti představenstva.....	43
2.3.5 Právo žádat o přezkoumání zprávy o vztazích.....	43
2.3.6 Právo podat akcionářskou žalobu	43
3 Povinnosti akcionářů.....	45
3.1 Nemajetkové povinnosti	45
3.1.1 Povinnost loajality	45
3.1.2 Důsledky porušení povinnosti loajality	47
3.1.3 Oznamovací povinnost.....	47
3.1.4 Povinnost předložit společnosti účastnické cenné papíry	50
3.2 Majetkové povinnosti	53
3.2.1 Vkladová povinnost	53
Závěr.....	57
Použité prameny a literatura.....	59
Seznam zkratk	70

Úvod

Akciové společnosti jsou velmi složitým institutem obchodního práva, jejichž právní regulace je velice podrobná. Přesto, že jejich počet je několikanásobně nižší než počet společností s ručením omezeným, jejich přínos do světové ekonomiky je velmi významný. V loňském roce bylo v České republice založeno nejvíce akciových společností za poslední tři roky, a to 849.¹ Akciové společnosti jsou neodmyslitelně spjaty s akcionáři, bez kterých by jejich existence nebyla možná. Literatura označuje akcionáře za investory, kteří do společnosti vnášejí určité prostředky, které chtějí v budoucnu zúročit. Akcionář tak fakticky neřídí společnost, to přenechává manažerům společnosti, kteří se o chod společnosti starají a snaží se rozšířit zisk společnosti, a tím i zisk akcionářů. Zde ovšem vzniká problém pána a správce, kdy management společnosti je lépe informován o dění ve společnosti než její vlastníci, a může tak daných informací zneužít ve svůj prospěch.² I z tohoto důvodu je potřeba, aby vztah akcionář-společnost byl jasně definován, a aby byly chráněny jak zájmy akcionářů, tak zájmy společnosti.

Cílem této práce je relativně ucelené, přehledné pojednání o právním postavení akcionáře, které je definováno souborem jeho práv a povinností, vyplývajících z jeho účasti v akciové společnosti. Vzhledem k tomu, že se jedná o velmi široké téma, práce se snaží o postihnoutí těch nejdůležitějších práv a povinností, ve vybraných otázkách také předkládá možné návrhy budoucí úpravy, které by měly zamezit nejasným výkladům, a zároveň umožnit efektivnější fungování společnosti.

Práce analyzuje především právní literaturu, která systematicky člení práva a povinnosti akcionáře, dále pracuje se zákony, komentáři a judikaturou soudů, a následně se snaží podat ucelený kritický popis právního postavení akcionáře. Práce se obecně zabývá dualistickým systémem vnitřního řízení akciové společnosti, v jednotlivých situacích však uvádí, kdo je v monistickém systému vnitřního řízení společnosti oprávněn jednat.

---

¹ BISNODE, *V ČR loni vzniklo 26 953 nových firem, nejvíce od roku 2007*. [online]. 2016 [cit. 2016-10-17]. Dostupné z: <http://www.bisnode.cz/tiskove-zpravy/v-cr-loni-vzniklo-26953-novych-firem-nejvice-od-roku-2007/>.

² KRAAKMAN, R., ARMOUR, J., DAVIES, P., a kol. *The Anatomy of Corporate Law*. Second edition. New York: Oxford University Press Inc., 2009, s. 35. ISBN 978-0-19-956583-2.

Práce je rozdělena na tři části, přičemž první část představuje obecný pohled na právní postavení akcionáře a na soubor jeho práv a povinností. Tato obecná část je východiskem pro plynulé navázání částí dalších.

Druhá část se zabývá právy akcionářů, která se dělí na práva nemajetková a majetková. Nejdůležitějším nemajetkovým právem je právo na řízení společnosti, které v sobě zahrnuje několik dílčích práv, která akcionářům slouží k naplnění jejich práva hlavního. Jedná se především o právo účasti na valné hromadě, právo hlasovat na valné hromadě, právo na vysvětlení, právo namítat neplatnost usnesení valné hromady a o právo podávat návrhy a protinávrhy. Majetková práva akcionáře obsahují právo na podíl na zisku, jako jedno z nejdůležitějších a pro akcionáře jistě jedno z nejvýznamnějších práv, právo na vypořádací podíl, právo na podíl na likvidačním zůstatku, právo převést své akcie a ukončit tak svou účast ve společnosti a v neposlední řadě právo požadovat nucený přechod účastnických cenných papírů (tzv. squeeze-out). Na závěr tato část krátce pojednává o právech kvalifikovaných akcionářů, mezi která patří především právo na svolání valné hromady, právo žádat o zařazení určité záležitosti na valnou hromadu, právo žádat o přezkoumání výkonu působnosti představenstva (statutárního ředitele v monistickém systému), a na závěr právo na přezkum zprávy o vztazích mezi propojenými osobami.

Třetí část obsahuje povinnosti akcionářů, jejichž výčet je znatelně užší. Stejně jako práva, i povinnosti akcionářů se dělí na majetkové a nemajetkové. Hlavní nemajetkovou povinností akcionáře je povinnost loajality jak vůči společnosti, tak i vůči ostatním společníkům. Dále má akcionář oznamovací povinnost, v případě, že překročí určité procento podílu na hlasovacích právech, toto právo zavádí zákon č. 256/2004, o podnikání na kapitálovém trhu (dále jen „ZPKT“) především z důvodu ochrany menšinových akcionářů. Akcionářům je také zákonem stanovená povinnost v určitých případech předložit společnosti účastnické cenné papíry. Hlavní majetkovou povinností je povinnost vkladová, jejíž zákonem stanovené splnění podmiňuje účinnost založení společnosti.

1 Obecně k právnímu postavení akcionářů

Právní postavení akcionářů je definováno jako soubor práv a povinností náležejících akcionářům. Obdobně jako v ostatních druzích obchodních korporací, lze účast v akciové společnosti nabýt originárně (upsáním akcií či jejich vydržením) nebo derivativně (převodem akcií nebo kmenových listů, děděním, v důsledku přeměny či uplatněním výměnného práva)³. Společnické postavení akcionáře je pro společnost podmiňující, existence akciové společnosti je tak závislá právě na jejích akcionářích, bez kterých by nemohla vzniknout, přesto že akcionář nemá povinnost osobní účasti na společnosti a společnost není vázaná na přítomnost konkrétních akcionářů. Akcionáři vymezují pravidla fungování akciové společnosti ve stanovách, a stejně tak můžou společnost z vlastní vůle zrušit. Akcionáři jsou také těmi, kdo do společnosti vnášejí určité peněžité či nepeněžité prostředky, které představují jejich akciový podíl. Očekávají jeho budoucí zhodnocení, bez toho, aniž by se větší měrou podíleli na obchodním vedení společnosti. Akcionáři tak ovlivňují chod společnosti nepřímo, především prostřednictvím ovlivňování personálního obsazení orgánů společnosti a svoláváním valné hromady k rozhodování o otázkách, které jsou pro dané akcionáře důležité. Mezi akcionářem a společností tak vzniká právní vztah, jehož obsahem jsou určitá práva a povinnosti. Velmi výstižně definuje akcionáře V. Pihera⁴, který tvrdí, že: „*Společník akciové společnosti je zpravidla investorem, který je při koupi akcie veden záměrem nabýt akcii jako investiční nástroj, nikoli zájmem spolupracovat s ostatními akcionáři. Investor předpokládá, že společnost je řízena profesionálním managementem a že jednotliví akcionáři zasahují do řízení společnosti pouze v omezeném rozsahu působnosti valné hromady*“. To tedy znamená, že akcionář/investor má jistý zájem na růstu kurzu akcií, tedy že jeho zájem je totožný se zájmem společnosti, kterým je primárně růst jeho hodnoty. Akcionářský vztah se tak tedy dá definovat jako soubor individuálních očekávání jednotlivých investorů, jejichž společným záměrem je koupě určité akcie a její co nejvyšší zhodnocení. Nicméně každý z akcionářů má odlišnou představu o rozsahu zhodnocení a o způsobu, jakým ho dosáhnout. To se promítá na způsobu rozhodování, které je velmi heterogenní, proto i hlasy akcionářů mají různou váhu.

K tomu, aby akcionář mohl realizovat své záměry a podílet se na vývoji společnosti téměř bez zasahování do jejího vedení, má zákonem o obchodních korporacích svěřena

---

³ ŠTENGOVÁ I., DĚDIČ J., TOMSA M. a kol *Základy obchodního práva: vysokoškolská učebnice*. Praha: Leges, 2014, s. 313. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-052-9.

⁴ PIHERA, V. *K obecným limitům akcionářských práv*. Právní rozhledy. 2007, roč. 15, č. 10, s. 361 – 364. ISSN 1210-6410.

určitá práva a povinnosti, která tvoří vztah mezi jednotlivými akcionáři a společností jako celkem. Oprávnění akcionáře spočívají především v právu podílet se na řízení společnosti a v právech majetkových, jedná se o soubor práv, které umožňují akcionáři vykonávat svou vůli a chránit tak svou investici. Vlastnictví akcií sebou však také nese určité povinnosti, kterých je méně, především z důvodu povahy investice. Pokud by byl akcionář/investor zatížen přílišnou administrativou a povinnostmi, lze předpokládat, že by svůj kapitál přesunul jinam a společnost by nemohla existovat. Na druhou stranu je však také potřeba určitým způsobem chování akcionáře regulovat a chránit tak slabší akcionáře i společnost samotnou. Zákonodárce tak čelí nelehkému úkolu vyvážení práv a povinností akcionářů, musí brát ohled na povahu společnosti, tedy na společnost, jejímž cílem je akumulace kapitálu, jeho následné rozšíření a zhodnocení.

1.1 Obecně k právům a povinnostem akcionářů

Akcionářská práva jsou vyjádřena prostřednictvím akcií jako cenných papírů, do nichž jsou daná práva vtělena. Zakladatel společnosti se stává akcionářem dnem vzniku společnosti, tedy okamžikem, kdy je společnost zapsána do obchodního rejstříku. Tímto okamžikem mu také náleží akcionářská práva a vznikají akcionářské povinnosti. Akcionářská práva se v moderním pojetí dělí na práva majetková, především právo na podíl na zisku a právo na podíl na likvidačním zůstatku, a nemajetková, tedy ta, která se pojí s podílením se na řízení společnosti, zpravidla prostřednictvím nejvyššího orgánu společnosti – valné hromady. Existují však i akcie spojené s dalšími právy nad rámec zákona, jejichž vydávání však musí umožnit stanovy.

Mezi majetková práva patří především právo na podíl na zisku, právo na podíl na likvidačním zůstatku, právo na vypořádací podíl, právo požadovat nucený přechod účastnických cenných papírů a právo převést akcie. Nemajetková práva představují souhrn práv umožňující akcionáři podílet se na tvorbě vůle společnosti. Mezi hlavní nemajetková práva patří právo účastnit se valné hromady, právo na vysvětlení, hlasovací právo, právo namítat neplatnost usnesení valné hromady a právo podávat návrhy a protináměry.

ZOK také přiznává určitá zvláštní práva kvalifikovaným akcionářům, která slouží k jejich ochraně, a vyvažuje tak jejich slabší postavení ve společnosti.

Akcionáři jsou však také omezeni povinnostmi, které jim stanovuje zákon. Základní povinností je povinnost vkladová, která zavazuje akcionáře vložit do obchodní korporace předmět vkladu za účelem nabytí nebo zvýšení účasti v ní. ZPKT dále stanovuje povinnost

oznamování podílu na hlasovacích právech osobám, které dosáhnou nebo překročí určitý podíl na všech hlasovacích právech akciové společnosti. Akcionáři také musí dodržovat požadavek loajality vůči ostatním akcionářům a zájmům společnosti, a v určitých případech jsou povinni předložit společnosti účastnické cenné papíry.

Pro akcionářská práva i povinnosti platí zásada rovného zacházení. Tato zásada je vyjádřena v § 244 odst. 1 ZOK, která stanovuje, že společnost musí za stejných podmínek zacházet rovně se všemi akcionáři, jedná se tedy o zásadu zákazu diskriminace, která však platí pouze za předpokladu existence stejných podmínek. Tím je vyvážena povinnost loajality společníků⁵.

---

⁵ ŠTENGLOVÁ, Ivana. § 244 [Ochrana akcionářů]. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip, KUHN, Petr, ŠUK, Petr. Op. cit. s. 429.

2 Práva akcionářů

2.1 Nemajetková práva

2.1.1 Právo na řízení společnosti

Ustanovení § 256 odst. 1 ZOK definuje akcii jako cenný papír nebo zaknihovaný cenný papír, s jehož vlastnictvím se pojí práva akcionáře podílet se na řízení společnosti, na jejím zisku, a v případě zrušení společnosti i na jejím likvidačním zůstatku. Akcionář se podílí na řízení společnosti prostřednictvím svých dílčích práv, jako je právo na svolání valné hromady, právo účastnit se valné hromady, právo na hlasování na valné hromadě, právo namítat neplatnost usnesení valné hromady, právo podávat návrhy a protináměry a právo na vysvětlení.

Zákon o obchodních korporacích však předpokládá situace, kdy výkon akcionářských práv omezuje, respektive ho zakazuje. § 299 odst. 2 ZOK zakazuje výkon práva spojený s upsanými a nesplacenými akciemi do okamžiku splacení emisního kursu pro vlastníky akcií upsaných v rozporu s § 298 odst. 1, tedy pro zakladatele nebo v případě zvýšení základního kapitálu společnosti pro členy představenstva, kteří jsou povinni emisní kurs splatit. Ustanovení § 500 odst. 3 ZOK se týká nemožnosti výkonu akcionářských práv až do předložení akcií v případě, že dochází ke zvyšování základního kapitálu a zároveň zvýšení jejich jmenovité hodnoty. Zákaz výkonu práv spojených s akciemi při snižování základního kapitálu upravuje § 526, § 529, § 533 odst. 3 ZOK. Zákon ovšem také zná situace zákonné sítě hlasovacího práva, jejíž úpravu lze nalézt v § 426 a § 427 ZOK.

2.1.1.1 Účast na VH

Účast na valné hromadě společnosti je jedním ze základních práv akcionáře, které je obsaženo v § 353 odst. 1 ZOK: „*Akcionář je oprávněn účastnit se valné hromady a hlasovat na ní*“. Jedná se o nemajetkové právo a není tak tedy možné, aby bylo samostatně převoditelné, jak je tomu u práv majetkových. Jde o nezadatelné právo akcionáře, akcionář tak nemůže být tohoto práva zbaven a ani se ho sám nemůže vzdát. Nevzniká mu však povinnost se valné hromady účastnit. To neplatí pro členy představenstva (statutárního ředitele v případě monistického systému vnitřního řízení), kteří se dle § 402 odst. 3 ZOK vždy účastní valné hromady.⁶ V případě, že člen představenstva svou povinnost nesplní a valné hromady se neúčastní, aniž by mu v tom bránily vážné důvody, porušuje své

---

⁶ Obchodní zákoník povinnou účast členům představenstva výslovně neukládal, nicméně Nejvyšší soud ČR ve svém usnesení sp. zn. 29 Cdo 3009/2007 dovodil, že členové představenstva se zásadně jednání valné hromady účastnit musí.

povinnosti při výkonu funkce a vzniká mu povinnost uhradit způsobenou škodu. Pokud důsledkem nepřítomnosti členů představenstva nebudou akcionářům podána vysvětlení záležitostí týkajících se společnosti, a je-li takové vysvětlení potřebné pro posouzení obsahu záležitostí zařazených na valnou hromadu nebo pro výkon akcionářských práv, může být tato nepřítomnost důvodem pro vyslovení neplatnosti usnesení přijatých na valné hromadě.⁷

Právo účasti akcionáře na valné hromadě mu dává možnost vykonávat několik dalších práv umožňujících ovlivňování řízení společnosti. Mezi tato práva patří především: hlasovací právo, právo na vysvětlení, právo podávat návrhy a protinávrhy, a při splnění dalších podmínek také právo domáhat se vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady. Vzhledem k tomu, že akcionář má možnost volby, zda se valné hromady zúčastní či nikoliv⁸, může se stát, že na valné hromadě nebude přítomen, ačkoliv by rád uplatnil svá další práva (např. právo hlasovací).

V případě, že akcionář je omezen na některém ze svých zákonných práv, není automaticky omezen i na právu účasti na valné hromadě. Právo účastnit se valné hromady lze omezit pouze zákonem, rozhodnutím soudu či správního orgánu vydaného na základě zákona.

Zákaz účasti akcionáře na valné hromadě bývá zpravidla stanoven jako sankce za porušení určité povinnosti. Zákaz účasti taktéž může vyplývat ze zvláštních zákonů jako například: § 18 odst. 1 zákona č. 104/2008 Sb., o nabídkách převzetí, § 20 a odst. 1 a 4 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, § 18 odst. 5 zákona č. 477/2001 Sb., o obalech, § 3 odst. 3 zákona č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem, § 3 odst. 1 zákona č. 134/2013 Sb., o některých opatřeních ke zvýšení transparentnosti akciových společností.

Akcionář má několik možností, jak se valné hromady zúčastní. Může tak činit osobně, za využití technických prostředků, jako např. videokonference, nebo prostřednictvím svého zástupce na základě plné moci, ze které musí být patrné, na jaké valné hromadě má zástupce právo akcionáře zastupovat. Tato plná moc může být udělena také pro zastupování na více valných hromadách (§ 399 ZOK). Osobou zmocněnce může být kdokoli, kdo je svéprávný ve smyslu § 15 odst. 2 NOZ. Může jím být fyzická nebo právnická osoba, stejně tak osoba

---

⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 29 Cdo 3009/2007.

⁸ S výjimkou členů představenstva společnosti.

tuzemská či zahraniční. Dle usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Cdo 5297/2008 je možné udělit plnou moc i ohledně části akcií akcionáře⁹.

Zmocněnec může také na jedné valné hromadě zastupovat více akcionářů. Vedle toho může také akcionář vykonávající vlastní akcionářská práva zastupovat akcionáře jiného či více akcionářů najednou (§ 401 odst. 2 ZOK).

Akcionář nebo jeho zástupce nepotřebuje k účasti na valné hromadě předchozí ohlášení či registraci. Při příchodu na valnou hromadu však akcionář či jeho zástupce musí určitým způsobem prokázat, že je oprávněný vykonávat akcionářská práva. Nejčastějšími způsoby prokazování oprávnění je předložení akcií nebo uplatnění zákonné domněnky zápisu v seznamu akcionářů. Taková osoba však musí být v seznamu akcionářů vedena k rozhodnému dni, který si, za předpokladu, že se jedná o společnost s nekótovanými akciemi, upravuje společnost sama. Stanovení rozhodného dne spadá do kompetence valné hromady, která rozhodný den k účasti na následujícím jednání valné hromady může určit bez ohledu, zda je rozhodný den stanovami upraven či nikoliv. Pokud je rozhodný den stanovami upraven a valná hromada ho upraví odlišně, nejedná se dle § 405 odst. 1 ZOK o rozhodnutí o změně stanov. Pokud se jedná o společnost, jejíž akcie jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu, zákon nepřipouští možnost určení rozhodného dne ani stanovami, ani usnesením předcházející valné hromady dle § 405 odst. 3 ZOK. V případě, že společnost disponuje zaknihovanými akciemi, může rozhodný den upravit ve stanovách nebo usnesením předcházející valné hromady. Pokud tak neučiní, určuje rozhodný den § 405 odst. 4 ZOK, tedy sedmý den předcházející dni konání valné hromady. Problém může nastat, pokud společnost emitovala zaknihované akcie na jméno a údaj v seznamu akcionářů se liší od údaje ve výpisu z evidence zaknihovaných cenných papírů, v takovém případě je rozhodující záznam v seznamu akcionářů, neprokáže-li se opak dle § 265 odst. 1 ZOK. Zákonem upravený rozhodný den však není upraven pro společnost s listinnými akciemi. Pokud si rozhodný den neupraví společnost sama, je rozhodný stav vlastnictví akcií ke dni konání valné hromady. Účastnit se valné hromady společnosti s listinnými akciemi na jméno tak mohou ti akcionáři, kteří jsou ke dni konání valné hromady zapsáni v seznamu akcionářů¹⁰.

---

⁹ Viz usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Cdo 5297/2008.

¹⁰ ŠUK, Petr. § 405 [Rozhodný den k účasti na valné hromadě]. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip, KUHN, Petr, ŠUK, Petr. Op. cit. s. 618.

2.1.1.2 Hlasování na valné hromadě

Dle ustanovení § 353 odst. 1 ZOK má akcionář právo nejen účastnit se valné hromady, ale také právo na ní hlasovat. Právo hlasování na valné hromadě je pro akcionáře velmi důležité, neboť se jedná o prostředek, kterým může ovlivňovat řízení společnosti. Hlasovací právo je tak nejvýznamnějším právem akcionáře souvisejícím s konáním valné hromady.

Počet hlasů, které se váží k jedné akci a způsob hlasování určují stanovy společnosti dle § 250 odst. 2 písm. e) ZOK. Pokud akciová společnost emitovala kusové akcie, platí, že na jednu kusovou akcii připadá jeden hlas (§ 257 odst. 3 ZOK). Z ustanovení § 276 odst. 3 ZOK vyplývá, že se počet hlasů může lišit buď podle jmenovité hodnoty akcie, nebo podle jejich druhů, aniž by se brala v úvahu jejich jmenovitá hodnota. Může tedy nastat situace, kdy akcie jedné společnosti mají totožnou jmenovitou hodnotu, ale je s nimi spojena různá váha hlasů.¹¹ Stanovy také mohou určit takzvaný hlasovací strop, který stanoví nejvyšší počet hlasů jednoho akcionáře, ve stejném rozsahu pro každého akcionáře nebo i pro jím ovládané osoby. Pokud akcionář vlastní akcie, s nimiž je spojeno více hlasů, než je stanovami určený limit, k takovým hlasům spojeným s akciemi v jeho vlastnictví nad tento limit se nepřihlíží. Stanovami určené omezení však musí být stejné pro všechny akcionáře, bez ohledu na druh akcií emitovaných společností. Pokud by stanovy určily limit rozdílně, jsou v této části pro rozpor se zákonem neplatné. Tento hlasovací strop slouží především k předejití situaci, kdy společnost ovládne většinový akcionář, a zároveň chrání společnost proti nepřátelskému převzetí (§ 353 odst. 2 ZOK).

ZOK upravuje také způsoby, jakými se může akcionář podílet na řízení společnosti i mimo valnou hromadu. Způsobů, jak se valné hromady distančně účastnit zavádí ZOK hned několik. Dle § 418 až § 420 ZOK je možné rozhodovat per rollam, pokud tak umožní stanovy společnosti. Důvodová zpráva k ZOK uvádí: „*ačkoliv některé právní řády jdou cestou připuštění této možnosti společenskou smlouvou (např. Švýcarsko), zákon ji připouští přímo a reaguje tak na obecné ustanovení občanského zákoníku*“¹². Jedná se o ustanovení § 158 odst. 2 NOZ, které obecně stanovuje, že zakladatelské právní jednání může připustit rozhodování orgánu i mimo zasedání v písemné formě nebo s využitím technických prostředků. Předchozí úprava obsažená v obchodním zákoníku rozhodování per rollam

---

¹¹ POKORNÁ, J. *Obchodní společnosti a družstva*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-475-9.

¹² Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb. o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), č. 90/2012 Dz.

v akciových společnostech nepřipouštěla, stejně tak nemohly možnost rozhodování per rollam umožnit stanovy společnosti.

Způsob rozhodování per rollam je vhodný zejména v případech, kdy je pro akcionáře příliš náročné účastnit se valné hromady na stanoveném místě (např. pokud jsou akcionáři z různých zemí). Oprávněná osoba ke svolání valné hromady rozešle všem akcionářům příslušný návrh, se kterým mohou vyjádřit svůj souhlas či nesouhlas¹³. Nevýhodou je však nemožnost diskuze a následné změny návrhu. Vzhledem k tomu, že je nutné obeslat všechny akcionáře, je tato možnost vhodná spíše pro společnosti s menším počtem akcionářů, jelikož se obecně jedná o poměrně nákladný způsob zjištění vůle akcionářů.

Pozitivním aspektem nového institutu je usnadnění výkonu společnických práv ve společnosti, nicméně tento institut naráží na několik problémů, které by bylo vhodné do budoucna upravit, aby hlavní smysl ustanovení, čímž je zefektivnění chodu společnosti, mohl být naplněn. Problémem se jeví především reálná nemožnost širší aplikace rozhodování per rollam, jelikož povaha akcionářských práv a možnost jejich výkonu pouze na valné hromadě tuto cestu rozhodování téměř vylučuje.

Nejvyšší soud ve svém usnesení sp. zn. 32 Cdo 2776/99, ze dne 11. 4. 2001 připustil, že ve valné hromadě lze spatřovat určité diskuzní fórum, jehož účelem je rozvíjení diskuze mezi akcionáři navzájem, popřípadě mezi akcionáři a funkcionáři akciové společnosti, pokud se týkají pořadu valné hromady. Domníváme se, že právě ona možnost diskuze mezi akcionáři je jedním z nenahraditelných smyslů valné hromady. To se projevuje především ve svolání valné hromady dle ustanovení § 402 odst. 1 a § 403 ZOK. V prvním případě se jedná o povinnost svolání valné hromady alespoň jednou za účetní období, pokud stanovy neurčí, že má být valná hromada svolána častěji. Ustanovení § 403 odst. 1 ZOK stanovuje povinnost projednání účetní závěrky do šesti měsíců od posledního dne předcházejícího účetního období, odst. 2 téhož ustanovení pak ukládá povinnost svolání valné hromady v případě, že se společnost potýká se závažnými ekonomickými či jinými problémy, které mohou ovlivnit její existenci. Vzhledem k velmi strohé úpravě rozhodování per rollam by tak mohl připadat v úvahu výklad, že tyto povinnosti jsou splněny zasláním návrhu rozhodnutí k jeho přijetí per rollam a jeho přijetím akcionářem. Tento výklad by se však mohl dostat do rozporu s účelem daných ustanovení, akcionáři by tak byla znemožněna možnost účasti na valné hromadě, a především upřena diskuze o zcela zásadních otázkách

---

¹³ ŠUK, Petr. § 418 [Návrh rozhodnutí]. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip, KUHN, Petr, ŠUK, Petr. Op. cit. s. 652.

fungování společnosti. Těmto problémům s výkladem ustanoveních o rozhodování per rollam lze jistě předejít upřesněním jeho procesu ve stanovách společnosti a vyloučením případů, kdy se rozhodování per rollam neuplatní. Jednodušším a efektivnějším řešením by se však zdálo upravení daného procesu přímo zákonem.

Problém také činí zákonem zakotvené právo na informace akcionářů. V případě, že akcionář řádně obdrží návrh rozhodnutí, který obsahuje dle § 418 odst. 2 písm. c) ZOK podklady potřebné k jeho přijetí a nepovažuje je za dostačující k tomu, aby si o dané záležitosti utvořil celistvý úsudek, potřebný k rozhodnutí o přijetí či nepřijetí daného návrhu, nastává otázka, jak danou situaci vyřešit. Pro společnost s ručením omezeným je tento problém vyřešen § 155 ZOK, který říká, že společník má právo požadovat od jednatele informace o společnosti, a to jak na valné hromadě, tak i mimo ni. U akciových společnostech taková úprava však není, proto se domníváme, že vhodným řešením by bylo zákonné rozšíření práva na informace. I tomuto problému však mohou společnosti předejít úpravou možnosti požadování dodatečných informací při rozhodování per rollam ve stanovách.

Rozhodování per rollam potlačuje právo akcionářů uplatňovat návrhy a protinámry. Vzhledem k potlačení tohoto práva může akciová minorita úspěšně napadat dané hlasování. Pokud by byl dovozen opak, tedy že právo uplatňovat návrhy a protinámry není rozhodováním per rollam dotčeno, došlo by k zániku principu per rollam, jehož účelem je méně náročné a rychlé přijetí rozhodnutí bez dalšího projednávání¹⁴.

Rozhodování per rollam se tak jeví jako velmi problematický institut, který je fakticky téměř neaplikovatelné, vzhledem k potlačení zákonem přiznaných akcionářských práv, především možnosti napadení daného hlasování především minoritními akcionáři. Pokud by však proces rozhodování per rollam v celém svém rozsahu, především ve zmíněných problematických částech, byl detailně propracován ve stanovách společnosti, byla by práva minoritních akcionářů dotčena minimálně a institut rozhodování per rollam by se tak mohl přiblížit k naplnění plánovaného záměru.

Další způsob distančního hlasování stanovuje ustanovení § 398 odst. 2 ZOK, které připouští hlasování na valné hromadě s využitím technických prostředků. Akcionář tak tedy nemusí být na valné hromadě přítomný. Toto pravidlo se dostalo do českého právního řádu díky harmonizačnímu požadavku z čl. 8 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/36/ES ze dne 11. července 2007, o výkonu některých práv akcionářů ve společnostech

---

¹⁴ ČECH, Petr. A.s. po rekonstrukci. *Právní rádce*. 2012(5).

s kótovanými akciemi.¹⁵ Možnost hlasování s využitím technických prostředků však novinkou není, tato úprava byla implementována již do § 184 odst. 2 obchodního zákoníku. Akcionáři tak tedy mohou odevzdávat svoje hlasy k projednávaným návrhům distančně za pomoci technických prostředků, nejčastěji tak činí elektronicky. Odst. 4 § 398 ZOK však považuje za hlasování na valné hromadě s využitím technických prostředků i korespondenční hlasování. Korespondenční hlasování je definováno v § 167 odst. 4 ZOK jako hlasování, kdy společníci odevzdají své hlasy před konáním valné hromady písemně. Většinou se tak bude jednat o doručení prostřednictvím držitele poštovní licence. Jeho pravidla musí být také upravena stanovami společnosti.

Další významnou novinku, kterou ZOK přináší je kumulativní hlasování při volbě členů orgánů společnosti, které je možné uplatnit pouze, pokud tak určí stanovy¹⁶. Kumulativní hlasování má především posílit postavení menšinových akcionářů, kteří tak budou moci více ovlivňovat chod společnosti. V případě užití kumulativního hlasování dojde k proporčnímu zastoupení společníků v orgánu společnosti a menšinová společníci jsou tak chráněni tím, že mají v orgánu svého zástupce. Takový způsob hlasování lze zavést pouze pro volbu členů orgánů společnosti, nemusí se však jednat pouze o povinně zřizované orgány. Při kumulativním hlasování se vynásobí počet hlasů, kterými akcionář na valné hromadě nakládá, počtem volených členů orgánů společnosti. Akcionář může hlasovat všemi hlasy pro jednoho kandidáta nebo je rozložit mezi více kandidátů podle své vůle.¹⁷ Své hlasy však již nemůže přenášet z volby členů jednoho orgánů (např. představenstva) do volby členů orgánu jiného (např. dozorčí rady).

Kumulativní hlasování by mohlo dle našeho názoru přilákat více investorů do společnosti, kteří přesto, že by se stali akcionáři menšinovými, by mohli získat větší vliv na chod společnosti. Je však otázkou, zda se menšinovým akcionářům podaří prosadit zavedení institutu kumulativního hlasování do stanov společnosti, domníváme se, že tomu tak bude jen v malém procentu případů, z toho důvodů je predikce užívání kumulativního hlasování spíše pesimistická.

---

¹⁵ Členské státy umožní společností, aby nabídly svým akcionářům jakoukoli formu výkonu hlasovacích práv na valné hromadě elektronickými prostředky, zejména některé nebo všechny z těchto forem účasti: a) přenos valné hromady v reálném čase; b) dvousměrnou komunikaci v reálném čase umožňující akcionářům oslovit valnou hromadu ze vzdáleného místa; c) mechanismus pro odevzdávání hlasů před konáním valné hromady nebo v jeho průběhu bez potřeby udělit plnou moc třetí osobě, která je na valné hromadě osobně přítomna.

¹⁶ Institut kumulativního hlasování v takové podobě byl převzat z práva státu Delaware. § 214 Delaware Code dostupné z: <http://delcode.delaware.gov/title8/c001/sc07/index.shtml>

¹⁷ ELIÁŠOVÁ, P. *Práva akcionářů dle ZOK*. Glatzova & Co.: Legal news. 2014.

Výkon hlasovacího práva také může být pozastaven dle § 426 ZOK. Tato sístace je dočasného charakteru a má buď sankční charakter, za nesplnění určité povinnosti akcionáře, nebo pokud se akcionář ocitne v situaci střetu zájmů.¹⁸

Otázkou, která byla literaturou i judikaturou řešena již několik let, je určení povahy hlasování na valné hromadě a povahy samotného rozhodnutí valné hromady, tedy zda se jedná o právní jednání (právní úkon dle staré úpravy) či nikoliv. Tato otázka byla často diskutována především za staré úpravy v obchodním zákoníku, kdy byla odpověď na danou otázku považována za nejednoznačnou. Část autorů zastávala názor, že hlasování na valné hromadě jako projev vůle společníka je právním jednáním (právním úkonem dle staré úpravy) ve smyslu § 34 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník¹⁹, zbylá část se přikláněla k názoru, že se jedná o tzv. jinou právní skutečnost. Povaha usnesení valné hromady byla předmětem mnoha doktrinálních příspěvků a stejně tak i judikatury, ze které zásadně vyplývá, že usnesení valné hromady není právním jednáním (právním úkonem), ale je jinou právní skutečností.²⁰

Otázkou právní povahy hlasování na valné hromadě se Nejvyšší soud zabýval v usnesení ze dne 27. 11. 2002, sp. zn. 29 Odo 215/2002, v němž dovodil, že „*Plná moc k zastupování akcionáře na valné hromadě není plnou mocí k uskutečnění právního úkonu za zmocnitele ve smyslu § 31 odst. 1 ObčZ, ale je speciální plnou mocí, opravňující zmocněnce k zastupování na valné hromadě konkrétní společnosti.*“ V uvedeném rozhodnutí Nejvyšší soud dále dovodil, že „*Pro zastupování akcionáře na valné hromadě nepřichází v úvahu, aby za něj hlasovalo více zástupců. Pro zastupování na valné hromadě nelze využít obecné (generální) plné moci udělené akcionářem zmocněnci. Speciální plnou moc udělenou pro zastupování na valné hromadě nelze využít k jinému účelu, než právě k takovému zastupování. Společnou plnou moc nelze k zastupování na valné hromadě využít.*“

---

¹⁸ Akcionář nevykonává své hlasovací právo a) je-li v prodlení se splněním vkladové povinnosti, a to v rozsahu prodlení, b) rozhoduje-li valná hromada o jeho nepeněžitém vkladu, c) rozhoduje-li valná hromada o tom, zda jemu nebo osobě, s níž jedná ve shodě, má být prominuto splnění povinnosti, anebo zda má být odvolán z funkce člena orgánu společnosti pro porušení povinností při výkonu funkce, d) v jiných případech stanovených tímto zákonem nebo jiným právním předpisem.

¹⁹ K tomu výslovně Dědič J. v poznámce k rozsudku NS ze dne 27. 1. 2010, sp. Zn. 29 Cdo 4822/2008, Obchodněprávní revue, 2010, č. 8 uvedl: „...*Osobně nevidím žádný důvod, proč by nebylo možno hlasování společníka na valné hromadě kvalifikovat jako právní úkon. Činí jej osoba s právní subjektivitou, je zaměřen na vyvolání právních následků (přijetí nebo nepřijetí usnesení valné hromady) a zákon s takovým projevem vůle takové právní následky spojuje. Je pro mě jen těžko představitelné, např. je-li akcionářem fyzická osoba, že by mohlo jít o jinou právní skutečnost než o právní úkon.*“

²⁰ LISSE, Luděk. Zastupování na valné hromadě obchodní korporace po 1. 1. 2014. Epravo.cz [online]. 2016 [cit. 2017-03-01]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/zastupovani-na-valne-hromade-obchodni-korporace-po-1-1-2014-101296.html>.

Hlasování na valné hromadě tak tedy nebylo považováno za právní úkon (právní jednání). Dle NOZ se však hlasování na valné hromadě považuje za právní jednání ve smyslu § 545 NOZ.

Nejvyšší soud ČR v roce 1997 vynesl zásadní rozhodnutí sp. zn. 1 Odon 88/97, kde zkoumal otázku určení právní povahy usnesení valné hromady akciové společnosti. Dospěl k závěru, že se o právní úkon (právní jednání dle nové úpravy) nejedná, neboť dle § 13 obchodního zákoníku se považuje za jednání podnikatele jako právnické osoby pouze jednání statutárního orgánu dané společnosti či likvidátora. Statutárním orgánem společnosti je představenstvo, které jedná jejím jménem (§ 191 obchodního zákoníku), nicméně ani rozhodnutí představenstva nelze považovat za právní úkon (právní jednání), jelikož za takové jednání je považováno pouze jednání činěné statutárním orgánem, které je považováno za právní úkon společnosti jako celku. Valná hromada tak není orgán, který je způsobilý činit za společnost právní úkony. Dále se Nejvyšší soud ČR ve zmíněném rozsudku zabýval otázkou, zda se nejedná o právní úkon samotných akcionářů společnosti, kteří dané usnesení přijímají. Ani v tomto případě se však nejedná o právní úkon, jelikož akcionář v procesu rozhodování vystupuje jako člen orgánu společnosti, usnesení jako takové tedy sám nevydává (to činí valná hromada), a nemůže se tak o právní úkon jednat.

Petr Čech ve svém článku²¹ uvádí, že „*Obavy Nejvyššího soudu ČR z posouzení usnesení valné hromady jako právního úkonu tkvěly zejména v nežádoucích důsledcích případného průlomu do zvláštního režimu neplatnosti, o nějž se mnozí navrhovatelé v devadesátých letech pokoušeli.*“ Tím by se umožnil soudní přezkum platnosti právního úkonu pro jeho rozpor se zákonem nebo dobrými mravy.

Problematická byla také povaha rozhodování jediného společníka v působnosti valné hromady. Nejvyšší soud ČR tuto problematiku vyjasnil ve svém usnesení sp. zn. 29 Cdo 1193/2007 ze dne 3. října 2007. Dospěl k názoru, že rozhodnutí jediného společníka v působnosti valné hromady není právním úkonem, jelikož není jednáním vůči třetím osobám. Pokud by se jednalo o situaci, kdy je společník sám obchodní společností, jednalo by se dle Nejvyššího soudu ČR o interní rozhodnutí statutárního orgánu onoho jediného společníka. Požadoval tak, aby statutární orgán jediného společníka rozhodoval v působnosti valné hromady ve sboru. Tím však Nejvyšší soud ČR narušil princip právní

---

²¹ ČECH, Petr., PAVELKA Ludovít. Právní povaha úkonů spojených s valnou hromadou. Právní rádce [online]. publikování 19.12.2006 [cit. 3.2.2017]. Dostupné z: <http://pravnicadce.ihned.cz/c1-20014320-pravni-povaha-ukonu-spojenych-s-valnou-hromadou>.

jistoty a ohrozil fungování společností, které před přijetím zmíněného usnesení Nejvyššího soudu ČR, rozhodnutí jediného společníka za právní úkon považovaly.²²

Novela obchodního zákoníku²³ výše uvedenou situaci vzala v potaz a stanovila, že na rozhodnutí jediného společníka má být nahlíženo jako na právní úkon.

Nový občanský zákoník nahradil pojem právní úkon širším pojmem právní jednání, který však v zákoně není definován (na rozdíl od právního úkonu § 34 občanského zákoníku), ustanovení § 545 NOZ uvádí, že „Právní jednání vyvolává právní následky, které jsou v něm vyjádřeny, jakož i právní následky plynoucí ze zákona, dobrých mravů, zvyklostí a zavedené praxe stran.“ Nová právní úprava se k otázce povahy rozhodnutí valné hromady staví jednoznačně, a sice tak, že se o právní jednání ve smyslu § 15 odst. 2 a § 545 NOZ jedná.²⁴ Jelikož vůle akcionářů má nahradit vůli společnosti, rozhodnutí valné hromady tak tedy musí být právním jednáním, v opačném případě by společnost nemohla právně jednat.

Stejně tak je i na rozhodnutí jediného společníka nahlíženo jako na právní jednání.

2.1.1.3 Právo na vysvětlení

Právo na vysvětlení je dalším z účastnických práv akcionářů, které slouží k tomu, aby akcionář disponoval dostatečným informačním základem, a mohl tak utvořit svou vůli, kterou následně uplatní na valné hromadě. Novinkou, kterou ZOK zavádí, je možnost omezení rozsahu požadovaných vysvětlení stanovami, a to určením časového limitu pro jejich ústní přednes na valné hromadě, respektive stanovením maximálního rozsahu písemných žádostí. ZOK toto časové omezení zavedl proto, aby zajistil rovný přístup všem akcionářům, tedy aby jeden akcionář neupíral právo podat žádost o vysvětlení akcionářům ostatním svým nepřiměřeně dlouhým projevem. Toto právo náleží každému akcionáři, který je vlastníkem akcií společnosti. Je tedy možné, aby právo na vysvětlení uplatnil i akcionář, který je zbaven hlasovacího práva.

Ustanovení § 357 odst. 1 ZOK stanovuje, že akcionář je oprávněn požadovat a obdržet od společnosti vysvětlení na valné hromadě. V praxi se však častěji setkáváme s narůstajícím počtem dotazů před konáním valné hromady, které jsou většinou zasílány

---

²² PÁLINKÁS, Michal. Právní povaha rozhodování jediného společníka. *Epravo.cz* [online]. 2015 [cit. 2017-02-08]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/pravni-povaha-rozhodovani-jedineho-spolecnika-98013.html>.

²³ Zákon č. 355/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

²⁴ ŠUK, Petr. § 353 [Hlasovací právo]. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip, KUHN, Petr, ŠUK, Petr. Op. cit. s. 537.

prostřednictvím e-mailové adresy společnosti. Obchodní zákoník dovoľoval pokládat dotazy pouze po dobu konání valné hromady, ZOK v § 406 připouští možnost právo na vysvětlení uplatňovat i před konáním valné hromady, ovšem ne dřív než v okamžik uveřejnění pozvánky na valnou hromadu.²⁵

Akcionář má právo obdržet vysvětlení záležitostí týkajících se probíhající valné hromady přímo na valné hromadě (§ 358 odst. 1 ZOK), pokud však vysvětlení není možné, z důvodu jeho složitosti, poskytnout v průběhu valné hromady, poskytne ho společnost akcionářům do 15 dnů ode dne konání valné hromady. Toto pravidlo je však třeba vykládat restriktivně, neboť jde o výjimku z obecného pravidla okamžitého poskytnutí vysvětlení. § 358 odst. 2 ZOK stanovuje povinnost určitosti, dostatečnosti a pravdivosti informace obsažené ve vysvětlení.

Pokud představenstvo (statutární ředitel) společnosti odmítne poskytnout akcionáři vysvětlení a dožadující akcionář se domnívá, že na poskytnutí informace měl nárok, může požádat dozorčí radu (správní radu v případě monistického systému) o přezkoumání rozhodnutí představenstva (statutárního ředitele²⁶) a určení, že nespĺnilo podmínky pro odmítnutí. Dozorčí rada posoudí oprávněnost odmítnutí poskytnutí informace přímo na valné hromadě, pokud to není možné, učiní tak nejpozději do 5 pracovních dnů od jejího konání. Pokud akcionář nesouhlasí s rozhodnutím dozorčí rady, může se obrátit na soud. ZOK však nově stanovuje jednoměsíční lhůtu k uplatnění tohoto práva. Novinkou je také ustanovení § 360 odst. 4 ZOK, které stanovuje, že po dobu, kdy akcionář podal návrh na zahájení řízení o soudním přezkumu rozhodnutí odmítnutí poskytnutí informace až do pravomocného rozhodnutí soudu, neběží promlčecí lhůta pro uplatnění práv, která jsou na požadovaných vysvětleních závislá²⁷, typicky tak právo na náhradu škody způsobenou členy představenstva porušením povinností při výkonu funkce.

2.1.1.4 Právo podávat návrhy a protinávrhy

Právo akcionáře podávat návrhy a protinávrhy má podobný charakter jako právo na vysvětlení. Stejně jako právo na vysvětlení je i právo podávat návrhy a protinávrhy

---

²⁵ POKORNÁ, J. op. cit.

²⁶ Správní rada ovšem nebude moci přezkoumat splnění podmínek pro odmítnutí vysvětlení v případě, kdy to odmítne poskytnout požadované vysvětlení právě správní rada. V takovém případě akcionář zřejmě nemá jinou možnost, než uplatnit právo na poskytnutí požadované informace u soudu (dle § 360 odst. 3 ZOK).

²⁷ ŠUK, Petr. § 360 [Přezkum splnění podmínek pro odmítnutí vysvětlení]. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip, KUHN, Petr, ŠUK, Petr. Op. cit. s. 547.

účastnickým právem akcionáře, které se neváže na výši akciového podílu akcionáře. Náleží tedy každému, kdo je vlastníkem akcií společnosti.

Toto právo je však vázáno na konání a průběh valné hromady. Akcionář je oprávněn uplatňovat návrhy a protinávry k záležitostem zařazeným na pořad valné hromady (§ 361 odst. 1 ZOK). Pojmy návrh a protinávrh zákonodárce volně zaměňuje, nicméně pojem návrh lze chápat jako návrh usnesení, který akcionář předkládá valné hromadě k projednání a hlasování. Zatím co protinávrh směřuje proti již předloženému návrhu, typicky návrhu představenstva. Právo uplatňovat návrhy a protinávry akcionářům zajišťuje možnost přijetí odlišného usnesení, akcionáři tak nejsou omezeni na pouhé hlasování pro nebo proti přijetí návrhu.

Akcionář svůj návrh či protinávrh doručí společnosti, představenstvo (statutární ředitel) o něm zaujme stanovisko a následně ho spolu s návrhem akcionáře zpřístupní všem akcionářům. O návrhu se poté hlasuje na valné hromadě. Právu akcionáře odpovídají i povinnosti společnosti, která je povinna návrh řádně a včas doručit. Pokud bylo řádně uplatněno právo podat návrh či protinávrh a nebylo o něm náležitě hlasováno, může být přijaté usnesení valné hromady, vůči němuž návrh či protinávrh směřoval, napadeno a následně prohlášeno za neplatné pro rozpor se zákonem.²⁸

2.1.1.5 Právo domáhat se neplatnosti usnesení valné hromady

Právo domáhat se neplatnosti usnesení valné hromady slouží především k ochraně individuálních práv akcionáře, důležité je však také pro obecnou ochranu zákonnosti ve vnitřních poměrech společnosti. Společnost pod hrozbou žaloby na neplatnost usnesení valné hromady dává zvýšený důraz na jejich zákonnost.

Netypickým prvkem je roztržštění právní úpravy do dvou zákonů. Primárně je toto právo upraveno v NOZ v ustanovení § 258 až § 260, tato ustanovení se použijí, pokud ZOK nestanoví jinak. NOZ stanovuje: „Každý člen spolku nebo ten, kdo na tom má zájem hodný právní ochrany, může navrhnout soudu, aby rozhodl o neplatnosti rozhodnutí orgánu spolku pro jeho rozpor se zákonem nebo se stanovami, pokud se neplatnosti nelze dovolat u orgánů spolku.“ Usnesení § 428 ZOK však konkrétně vyjmenovává aktivně legitimované osoby k dovolání se neplatnosti usnesení valné hromady. Mezi tyto osoby patří každý akcionář,

---

²⁸ ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ I. a PELIKÁNOVÁ I. *Právo obchodních korporací*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-735-5. Dostupné z ASPI.

člen představenstva (statutární ředitel), dozorčí rady (správní rady) nebo likvidátor²⁹. Pro posouzení aktivní legitimace navrhovatele je podle ustálené judikatury³⁰ rozhodující stav v době vyhlášení rozhodnutí, pokud tedy navrhovatel ztratí po podání svého návrhu postavení, opravňující k podání návrhu, ztrácí tím i aktivní legitimaci.³¹ Z daného pravidla však platí výjimka. Pokud by rozhodnutí valné hromady mohlo mít dopad do poměrů navrhovatele založených jeho vztahem ke společnosti i po ztrátě postavení, které zakládá jeho aktivní legitimaci v době podání návrhu, je oprávněn návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady podat. Důležitý je tak tedy právní zájem navrhovatele, který musí soud v každém jednotlivém případě zkoumat a posoudit. V opačném případě by mohlo docházet k situacím, kdy valná hromada společnosti zbaví navrhovatele aktivní legitimace tím, že ho v průběhu řízení odvolá, a tak zamezí možnosti vyslovení neplatnosti daného usnesení valné hromady³². ZOK také zavádí, oproti úpravě v obchodním zákoníku, důvod neplatnosti usnesení valné hromady rozpor daného usnesení s dobrými mravy (§ 428 odst. 2).³³

Právo dovolání se neplatnosti má však také svá omezení, prvním z nich je omezení tří měsíční lhůtou ode dne, kdy se oprávněná osoba o usnesení valné hromady dozvěděla nebo dozvědět mohla. Objektivní lhůta je stanovena na jeden rok od přijetí daného usnesení (§ 259 NOZ).

Nové omezení zavádí ZOK v podobě nutnosti podání protestu proti usnesení valné hromady. Institut protestu byl znám již v úpravě obchodního zákoníku, ovšem jeho funkce nebyla prakticky žádná, neboť zákon s podáním protestu či s jeho absencí nespojoval žádné důsledky. Důvodová zpráva k ZOK uvádí: *„Pakliže si účastník valné hromady nenechá do zápisu zapsat protest, pak se nemůže z důvodu, který měl jinak protestovat, dovolávat neplatnosti usnesení valné hromady, ledaže protest nebyl zapsán chybou zapisovatele, případně se důvody pro protest objevily později. V tomto se sleduje vigilantibus iura a tedy*

---

²⁹ Z čehož vyplývá, že ostatním osobám právo dovolávat se neplatnosti nenáleží – viz usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 1. 8. 2002, sp. zn. 29Odo 11/2002.

³⁰ Viz usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. prosince 2010, sp. zn. 29 Cdo 4722/2009; usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. NS 29 Odo 657/2001.

³¹ ŠUK, Petr. § 428 [Neplatnost usnesení valné hromady]. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip, KUHN, Petr, ŠUK, Petr. Op. cit. s. 676.

³² Viz např. usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 29 Cdo 324/2008 ze dne 10. března 2008.

³³ Obchodní zákoník sice neupravoval rozpor usnesení s dobrými mravy jako důvod neplatnosti usnesení, toto právo však bylo dovozováno judikaturou (viz usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Cdo 346/2010).

*vyšší tlak na samotné účastníky valné hromady. Zároveň se zvyšuje bezpečnost vztahů, kdy bude vyšší jistota ohledně platnosti nebo neplatnosti usnesení valné hromady.*³⁴

Společník však může podat návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady i v případě, že byl protest podán společníkem jiným³⁵. Tím zákonodárce zcela vědomě posílil postavení společníků. Ustanovení § 424 odst. 1 ZOK stanovuje, že se akcionář nemůže dovolávat neplatnosti usnesení valné hromady, pokud proti němu nebyl podán protest. Výjimku představuje situace, kdy protest nebyl zapsán chybou zapisovatele nebo předsedy valné hromady nebo navrhovatel nebyl na valné hromadě přítomen, přičemž přítomnost se vykládá v širším významu a zahrnuje jak přítomnost na valné hromadě, tak i účast s využitím technických prostředků. Výjimku představuje také situace, kdy nebylo možné důvody pro neplatnost usnesení valné hromady na této valné hromadě zjistit³⁶.

Forma protestu není zákonem upravena, nicméně zákon požaduje, aby byl protest součástí zápisu. Součástí zápisu se však protest stává pouze v případě, že o to společník požádá (§ 423 odst. 2 písm. f) ZOK). V pochybnostech, zda protest podán byl či nebyl, zavádí ustanovení § 424 odst. 2 ZOK domněnku, že protest podán byl. Protest by měl být vždy řádně odůvodněn, jelikož usnesení valné hromady lze napadnout jen z důvodů, které byly v protestu uvedeny. Soud v řízení o návrhu akcionáře na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady nebude přihlížet k důvodům, které nebyly uplatněny formou protestu na valné hromadě. Výjimkou je případ, kdy důvody pro neplatnost usnesení valné hromady nebylo možné na této valné hromadě zjistit. Společník tak tedy musí v protestu srozumitelně a určitě popsat v čem spatřuje důvody neplatnosti usnesení valné hromady. Je tedy nutné, aby společníci prokazovali znalost jak právní úpravy, tak i interních předpisů společnosti, proto, aby byli schopni na valné hromadě rozpoznat důvod vady usnesení³⁷.

Protest tedy představuje omezení práv společníka, spočívajících v možnosti domáhání se neplatnosti usnesení valné hromady. Toto právo má především význam pro menšinové akcionáře, kteří mohou dosáhnout prohlášení neplatnosti usnesení, které je v rozporu s právními předpisy, interními předpisy či dobrými mravy. Hrozba možnosti vyslovení neplatnosti usnesení platí také jako určitý korektiv, který způsobuje, že společnost více dbá

---

³⁴ Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb. o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), č. 90/2012 Dz.

³⁵ V § 424 odst. 1 ZOK je použit trpný rod „nebyl-li protest podán“.

³⁶ ELIÁŠOVÁ, P., op. cit.

³⁷ JOSKOVÁ, Lucie. Napadení usnesení valné hromady společníkem podle zákona o obchodních korporacích. Obchodněprávní revue. 2013, č. 2, s. 41-45.

na to, aby nedocházelo k pochybením, která by měla za následek vyslovení neplatnosti usnesení soudem.

Při aplikaci protestu je tak třeba, aby byla co nejvíce šetřena práva společníka, a aby soud nekladl mimořádné požadavky na přílišné odůvodnění protestu akcionáři. V opačném případě by mohlo docházet k situacím, kdy se společníci valné hromady účastnit nebudou a naruší tak plynulý chod společnosti.

2.2 Majetková práva

2.2.1 Právo na podíl na zisku

Právo na podíl na zisku je základním majetkovým právem akcionářů. Přičemž zisk není v ZOK definován. Ve smyslu českých účetních standardů jím rozumíme nekonsolidovaný hospodářský výsledek obchodní korporace za účetní období, tedy součet hospodářského výsledku za běžnou činnost a mimořádného hospodářského výsledku.³⁸ Obecná úprava podílu na zisku je upravena v ustanovení § 34 ZOK.

O tom, jak bude zisk použit, rozhoduje valná hromada, přičemž má na výběr z několika možností. Společnost tak může zisk, za určitých okolností uvedených níže, kumulovat, vytvářet fondy, může také ziskem krýt ztráty minulých let nebo ho může vyplatit akcionářům.

Pokud se společnost rozhodne zisk vyplatit akcionářům, plní tak základní funkci kapitálové společnosti, čímž je zhodnocení kapitálových investic společníků. Právo na podíl na zisku je, na rozdíl od práv nemajetkových, samostatně převoditelné, a to ode dne, kdy valná hromada rozhodla o schválení výplaty zisku k rozdělení. V první řadě musí mít společnost tzv. distribuční kapacitu, tedy musí za sledované hospodářské období vytvořit zisk, který by následně mohla rozdělit mezi akcionáře (§ 350 ZOK).

Společnost se také může rozhodnout, že zisk nerozdělí a ponechá si jej. Takto však může činit pouze za určitých podmínek. K této problematice se vyjádřil Nejvyšší soud ČR v usnesení sp. zn. 29 Cdo 3059/2011 ze dne 26. 2. 2014, ve kterém uvedl, že: „*valná hromada sice může rozhodnout, že zisk nebude mezi akcionáře (ani jiné osoby) rozdělen a bude, po povinném přidělu do rezervního fondu (a případně dalších, v souladu se zákonem a stanovami vytvořených fondů), ponechán společnosti a použit pro její podnikání, avšak smí tak učinit pouze z důležitých důvodů a při respektování zákazu formulovaného v ustanovení § 56a ObchZ⁴.* Představenstvo nejprve předloží valné hromadě návrh na rozdělení nebo nerozdělení zisku, který musí být náležitě odůvodněn. Dozorčí rada se následně k danému návrhu kvalifikovaně vyjádří a akcionáři poté rozhodnou o rozdělení či nerozdělení zisku. Akcionáři měli taktéž, dle staré úpravy (§ 180 odst. 1 obchodního zákoníku), právo na vysvětlení důvodů, které vedly k rozdělení či nerozdělení zisku.

---

³⁸ ŠTENGLOVÁ I., DĚDIČ J., TOMSA M. a kol., op. cit. s. 207-208.

Vzhledem k tomu, že ZOK upravuje obdobně právo akcionářů na vysvětlení záležitostí, které se týkají společnosti, je možné závěr Nejvyššího soudu ČR použít i na úpravu dnešní.³⁹

Porušení povinnosti odůvodnění návrhu představenstva či porušení povinnosti na vysvětlení, může vést k vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady.

2.2.1.1 Schválení podílu na zisku

Akcionáři mají právo na podíl na zisku, který valná hromada schválila. Dle ustanovení § 34 odst. 1 ZOK je nejprve nutné schválit řádnou nebo mimořádnou účetní závěrku⁴⁰, která slouží ke zjištění, zda byl vytvořen hospodářský výsledek opravňující k rozhodnutí o rozdělení zisku. Na základě valnou hromadou schválené účetní závěrky je možné rozhodnout o rozdělení zisku (§ 421 odst. 2 písm. h) ZOK). Výjimkou je případ, kdy společnost vydala akcie s pevným podílem na zisku. Za této situace postačí schválení účetní závěrky valnou hromadou, akcionář má tak právo na stanovený podíl bez nutnosti přijetí rozhodnutí valné hromady o jeho rozdělení.

Pokud valná hromada rozhoduje o rozdělení zisku mezi akcionáře, musí dávat pozor, aby se její vlastní kapitál nesnížil pod výši upsaného základního kapitálu zvýšeného o fondy, které nelze podle zákona o obchodních korporacích rozdělit mezi akcionáře. V takovém případě by totiž valná hromada o rozdělení zisku rozhodnout nesměla.

V případě, že se zisk rozděluje na základě řádné účetní závěrky, musí se tak učinit nejpozději do 6 ti měsíců od posledního dne předcházejícího účetního období (§ 403 odst. 1 ZOK). Možnost pozdějšího schválení účetní závěrky řešil ve svém usnesení Nejvyšší soud sp. zn. 29 Cdo 4284/2007⁴¹, ve kterém dospěl k závěru, že lhůta určená zákonem od posledního dne účetního období, tedy 6 měsíců, představuje lhůtu, která určuje, dokdy by měla valná hromada odsouhlasit výsledky daného účetního období, ovšem jedná se také o lhůtu stanovující nejzazší okamžik, ke kterému je možné rozhodnout o rozdělení zisku. Z čehož vyplývá, že pozdější mimořádná valná hromada na základě řádné účetní závěrky o rozdělení zisku již rozhodnout nemůže. Nejvyšší soud také rozhodl, že rozhodnutí valné hromady o rozdělení zisku po uplynutí šesti měsíců ode dne, kdy byla účetní závěrka

---

³⁹ KOŠTÁL, Daniel. Podíl na zisku kapitálových společností. Právní rozhledy. 2015, č. 6, s. 206-209.

⁴⁰ Definice řádné účetní závěrky je uvedena v § 19 – Rozvahový den. Účetní jednotky sestavují účetní závěrku k rozvahovému dni, kterým je den, kdy se uzavírají účetní knihy. Řádnou účetní závěrku sestavují účetní jednotky k poslednímu dni účetního období. V ostatních případech účetní jednotky sestavují mimořádnou účetní závěrku.

⁴¹ Ke stejnému závěru dospěl Nejvyšší soud ČR v rozhodnutí sp. zn. 29 Cdo 2363/2011 ze dne 29. dubna 2013.

sestavena, je nicotné.⁴² Po lhůtě 6 ti měsíců může valná hromada rozhodnout o rozdělení zisku pouze na základě mimořádné účetní závěrky, jejíž sestavení je možné pouze v zákonem předvídaných důvodech.

2.2.1.2 Rozdělení podílu na zisku

Ustanovení § 350 ZOK stanovuje omezení libovůle společnosti rozdělování podílu na zisku. Společnost tak nesmí rozdělit zisk ani jiné vlastní zdroje mezi akcionáře, pokud se ke dni skončení posledního účetního období vlastní kapitál vyplývající z řádné nebo mimořádné účetní závěrky nebo vlastní kapitál po tomto rozdělení sníží pod výši upsaného základního kapitálu, zvýšeného o fondy, které nelze podle tohoto zákona nebo stanov rozdělit mezi akcionáře⁴³. Pokud stanovy upravují možnost rozdělování zisku i mezi jiné osoby než akcionáře, platí daná pravidla i na rozdělení zisku mezi ně. Dostatek zdrojů se zjišťuje na základě řádné nebo mimořádné účetní závěrky. Částka, která byla společností určena k rozdělení, tak nesmí překročit výši hospodářského výsledku posledního skončeného účetního období zvýšenou o nerozdělený zisk z předchozích období a sníženou o ztráty z předchozích období a o příděly do rezervních a jiných fondů.

Dalším omezením je zákaz výplaty zisku nebo prostředků z jiných vlastních zdrojů⁴⁴, pokud by si tím společnost přivodila úpadek (§ 40 odst. 1 ZOK). Společnost tak před rozhodnutím o rozdělení a výplatě zisku musí provést tzv. test insolvence, který slouží jako nástroj k ochraně vlastní společnosti, ale i jejích věřitelů či jiných osob. Test insolvence je vymezen ve dvou formách – test předlužení a test likvidity (neboli cash flow test)⁴⁵. Předlužení je situace, kdy v důsledku rozdělení zisku bude souhrn závazků obchodní korporace převyšovat hodnotu majetku korporace. Naopak o platební neschopnost půjde v případech, kdy výplata zisku nebo jiných vlastních zdrojů způsobí kritickou nerovnováhu

---

⁴² ČERNÁ, S. a ČECH P. (eds.). *Pocta Ivaně Štenglové k sedmdesátým narozeninám: právo společností - ohlédnutí za dvěma desetiletími účinnosti obchodního zákoníku*. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckova edice právo. ISBN 978-80-7400-262-5.

⁴³ FIALA, Otakar a Daniel KOŠTÁL. Výplata podílu na zisku kapitálové společnosti ve světle rekodifikace. *Epravo.cz* [online]. 2013 [cit. 2017-02-21]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/vyplata-podilu-na-zisku-kapitalove-spolecnosti-ve-svetle-rekodifikace-93166.html>.

⁴⁴ Jinými vlastními zdroji se rozumí položky vlastního kapitálu obchodní korporace, kterými, dle přílohy č. 1 k vyhlášce č. 500/2002 Sb., jsou zejména: základní kapitál; kapitálové fondy zahrnující emisní ážio a ostatní kapitálové fondy; rezervní fondy; výsledek hospodaření minulých let; a výsledek hospodaření běžného účetního období.

⁴⁵ RICHTER, T., *Insolvenční právo*. Praha: ASPI, 2008. str. 124 až 125.

na aktivní straně bilance v případě následného nedostatku hotovosti v porovnání se splatnými dluhy obchodní korporace.⁴⁶

V případě, že je výsledek testu pozitivní, pak, i když společníci na valné hromadě schválí rozdělení zisku, nesmí společnost vyplatit dividendy ani tantiémy.⁴⁷ Pokud by statutární orgány obchodní korporace podíly na zisku vyplatily, aniž by provedly test insolvence, nebo aniž by dbaly zákazu v případě kladného výsledku testu, nepostupovaly by s péčí řádného hospodáře.

Ustanovení § 34 odst. 1 ZOK stanovuje, že společnost může podíl na zisku rozdělit pouze mezi společníky, jinak může činit pouze, pokud tak stanoví stanovy společnosti. Nově se tedy nemusí podíl vyplácet pouze společníkům, ale pokud tak stanoví stanovy, je možné ho rozdělit také statutárním orgánům, zaměstnancům nebo dalším třetím osobám, které ve společnosti nefigurují (např. věřitelé společníka)⁴⁸. Stanovy by v takovém případě měly přesně určit, jak se bude zisk dělit mezi společníky a třetí osoby, jakou formou bude oprávněným osobám zisk vyplácen, a jakým způsobem se bude při výplatě postupovat.⁴⁹

2.2.1.3 Výše a výplata podílu na zisku

Pro velikost podílu na zisku je rozhodující poměr podílu akcionáře k základnímu kapitálu, pokud stanovy neurčí pro určitý druh akcií jinak. Společnost může vydat akcie, se kterými je spojeno právo na pevný podíl na zisku, jehož výše musí být určena stanovami. Vlastník takové akcie má právo na stanovený podíl na zisku vždy, když má společnost k dispozici zisk způsobitý k rozdělení ve smyslu § 350 ZOK⁵⁰. Poměr, v jakém bude mezi jednotlivé osoby zisk rozdělován, může být upraven stanovami, nicméně podíl na zisku připadající na jednu akcii musí být v rámci jednoho druhu akcií vždy stejný. Společnost však může rozdělit zisk mezi společníky nerovnoměrně, pokud tak rozhodne, nesmí tento způsob rozdělení odporovat dobrým mravům, musí být odůvodněný a je potřeba, aby společnost dodržovala zásadu rovného zacházení se všemi akcionáři. Zásada rovného

---

⁴⁶ KUHN, Petr. § 40 [Omezení výplaty zisku nebo jiných vlastních zdrojů]. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip, KUHN, Petr, ŠUK, Petr. Op. cit. s. 102.

⁴⁷ ŽIŽLAVSKÝ, M. *Co jsou to testy insolvence?* Právní prostor. 2016.

⁴⁸ §178 odst. 3 ObchZ stanovil, že výplata tantiémů může být stanovena rozhodnutím valné hromady ze zisku schváleného k rozdělení. ZOK ale již nerozlišuje dividendu a tantiému, ve spojitosti s §34 odst. 1 ZOK znamená, že o výplatě tantiémy již nebude možné rozhodovat *ad hoc* na valné hromadě rozhodující o schválení zisku k rozdělení, ale že bude nutné tuto výplatu tantiémy dopředu určit ve stanovách akciové společnosti.

⁴⁹ KUHN, Petr. § 34 [Podíl na zisku]. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip, KUHN, Petr, ŠUK, Petr. Op. cit. s. 74.

⁵⁰ ŠTENGLOVÁ, Ivana. § 348 [Právo na dividendu]. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip, KUHN, Petr, ŠUK, Petr. Op. cit. s. 531.

zacházení je uvedena v ustanovení § 244 odst. 1 ZOK, dle této zásady společnost zachází za stejných podmínek se všemi akcionáři stejně. Z uvedeného vyplývá, že stejné zacházení je vázáno pouze na stejné podmínky. Ustanovení § 244 odst. 1 ZOK implementuje zásadu uvedenou v § 212 odst. 1 NOZ, která stanovuje, že společnost nesmí svého člena bezdůvodně zvýhodňovat ani znevýhodňovat. Z uvedeného lze dovodit, že korporace je oprávněna své členy zvýhodňovat či znevýhodňovat, nesmí tak však činit bezdůvodně. Důvodnost lze chápat jednak ve smyslu formálním (právní titul, o který se odlišné zacházení opírá), ale též ve smyslu materiálním (věcné opodstatnění odlišného zacházení).⁵¹ Kromě důvodnosti určitého nerovného zacházení je podstatná také přiměřenost právního jednání společnosti spojeného s nerovným zacházením⁵². Zda dané zvýhodnění či znevýhodnění člena společnosti bylo oprávněné bude nutné posuzovat jednotlivě pro každý případ.

Podíl na zisku se vyplácí v penězích, ZOK však nově stanovuje povinnost výplaty bezhotovostním převodem na bankovní účet akcionáře, který je povinnou součástí seznamu akcionářů a je evidován v Centrálním depozitáři cenných papírů.⁵³ Finanční prostředky lze vyplatit pouze na bankovní účet vedený u osoby oprávněné poskytovat bankovní služby ve státě, jenž je plnoprávným členem Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (§ 264 odst. 2 ZOK). V případě, že společnost vydala zaknihované akcie, mohou stanovy určit, že je seznam akcionářů nahrazen evidencí zaknihovaných cenných papírů. Poté je společnost povinna vyplatit podíl na zisku na účet uvedený v evidenci zaknihovaných cenných papírů.⁵⁴

Usnesení § 348 odst. 2 ZOK však nově připouští také jiný způsob výplaty podílu na zisku, který není nijak omezen. Může se tedy jednat o cenné papíry, výrobky společnosti apod., pokud tak určí stanovy. Je tedy možné vyplatit podíl na zisku také naturálním plněním, nicméně vhodné by bylo, aby stanovy konkrétně stanovily způsob výplaty a způsob ocenění naturálního plnění, aby mezi akcionáři nevznikaly spory.⁵⁵

---

⁵¹ ŠPAČKOVÁ, Michala. Zásada rovného zacházení se všemi akcionáři. *Obchodněprávní revue*. 2016, č. 1, s. 1-10.

⁵² ČECH, P. Akcie po rekonstrukci. *Právní rádce*, 2012, č. 10, s. 36.

⁵³ CENTRÁLNÍ DEPOZITÁŘ CENNÝCH PAPÍRŮ, *Zápis bankovních účtů pro výplatu dividendy*. [online]. [cit. 2016-10-08]. Dostupné z: <http://www.e-isb.cz/index.php/cz/component/content/article?id=226:zapis-bankovnich-uctu-pro-vyplatu-dividendy>.

⁵⁴ ŠTENGLOVÁ, Ivana. § 348 [Právo na dividendu]. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip, KUHN, Petr, ŠUK, Petr. *Op. cit.* s. 531.

⁵⁵ LASÁK J., POKORNÁ J., ČÁP Z., DOLEŽIL T...: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-537-5. Dostupné z ASPI.

Podíl na zisku je splatný do 3 měsíců ode dne přijetí rozhodnutí valné hromady o jeho vyplacení, tuto lhůtu však můžou pozměnit stanovy nebo rozhodnutí valné hromady. Společnost akcionáři vyplácí podíl na zisku na své náklady a nebezpečí (§ 161 odst. 2 ZOK).

V případě, že společnost neoprávněně vyplatí podíl na zisku, nabyvatel není povinen částku vrátit v případě, že jednal v dobré víře. Zákon dobrou víru presumuje, proto v případě sporu bude nést důkazní břemeno společnost, bude tedy muset dokázat, že nabyvatel v dobré víře nejednal. Pokud nabyvatel věděl nebo měl vědět, že mu finanční prostředky byly vyplaceny neoprávněně, je povinen celou částku vrátit (§ 35 odst. 1 ZOK), toto právo se promlčuje v tříleté promlčecí lhůtě, která začíná běžet dnem, kdy byla předmětná částka skutečně vyplacena.

Ustanovení § 309 odst. 2 ZOK stanovuje zánik práva na podíl na zisku spojeného s vlastní akcií okamžikem jeho splatnosti. Tento nevyplacený zisk se převede na účet nerozděleného zisku z minulých let.

2.2.1.4 Zálohy na podíl na zisku

Výplata záloh na podíl na zisku byla předchozí úpravou výslovně zakázána. Tento zákaz se dostal do obchodního zákoníku zákonem č. 370/2000 Sb., s účinností od 1. ledna 2001, již před touto úpravou byl však zákaz výplaty zálohy na podíl na zisku dovozován odbornou literaturou. ZOK však výplatu záloh na podíl na zisku umožňuje za podmínek uvedených v § 40 ZOK.⁵⁶ Ustanovení § 40 ZOK stanovuje, že společnost nemůže vyplácet zálohy na podíl na zisku, pokud by si tím přivodila úpadek podle zákona č. 182/2006 Sb., zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Společnost je tak tedy opět povinna provést test insolvence, dle § 3 insolvenčního zákona, a zvážit tak, zda může zálohy na podíl na zisku vyplatit a zda nedojde k ohrožení likvidity a solventnosti společnosti odlivem peněžních prostředků.⁵⁷ Další podmínkou, kterou společnost musí splnit, aby mohla zálohu na podíl na zisku vyplatit, je sestavení mezitímní účetní závěrky, ze které bude zřejmé, že společnost disponuje dostatkem prostředků na rozdělení zisku. Tím ZOK omezuje výši vyplacených záloh, stanovuje, že výše záloh nesmí být vyšší, než kolik činí součet výsledku hospodaření běžného účetního období, nerozděleného zisku z minulých let

---

⁵⁶ EICHLEROVÁ, Kateřina. Záloha na podíl na zisku v kapitálových společnostech. *Bulletin-advokacie.cz* [online]. 2014 [cit. 2017-02-28]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/zaloha-na-podil-na-zisku-v-kapitalovych-spolecnostech?browser=mobi>.

⁵⁷ ŠPERKOVÁ, Kateřina. Záloha na výplatu podílu na zisku společnosti. *Epravo.cz* [online]. 2015 [cit. 2016-10-08].

a ostatních fondů ze zisku snížený o neuhrazenou ztrátu z minulých let a o povinný příděl do rezervního fondu (§ 40 odst. 2 ZOK).⁵⁸

Zákon umožňuje výplatu zálohy na podíl na zisku jako předběžné plnění, jehož právní důvod vznikne až později. Takové plnění se poskytuje v penězích. V případě následného rozhodnutí o rozdělení zisku za období, za které byla vyplacena záloha, a akcionáři tak vznikne právo na výplatu podílu na zisku, společnost mu vyplatí kladný rozdíl mezi částkou podílu na zisku a částkou vyplacené zálohy. V případě, že je rozdíl mezi částkou podílu na zisku a částkou vyplacené zálohy záporný, musí akcionář rozdíl společnosti vrátit. Stejně tak musí akcionář vrátit vyplacené zálohy na podíl na zisku v případě, že společnost rozhodla o nerozdělení zisku.

2.2.2 Vypořádací podíl

Vypořádací podíl představuje majtkové vyrovnání pro případ, kdy účast společníka zanikne, přičemž korporace existuje i nadále. Jedná se opět o základní právo společníka, kterého nemůže být zbaven, může se ho však svým jednostranným projevem vůle vzdát. Právo na vypořádací podíl vzniká dnem zániku účasti společníka v korporaci, toto právo pak nabývá povahy pohledávky a uplatní se pro něj ustanovení obecně platná pro pohledávky.⁵⁹ Výše vypořádacího podílu se odvozuje od hodnoty, resp. odhadu hodnoty obchodní korporace a poměru, kterým se společník na hodnotě podílel. Zásadně se však vychází z úpravy obsažené ve stanovách společnosti, pokud ve stanovách taková úprava chybí, stanoví se výše vypořádacího podílu ke dni zániku účasti společníka v obchodní korporaci z vlastního kapitálu zjištěného z mezitímní, řádné nebo mimořádné účetní závěrky sestavené ke dni zániku účasti společníka v obchodní korporaci (§ 36 odst. 2 ZOK). Pokud se, po odečtení dluhů společnosti, hodnota majetku liší od účetní výše vlastního kapitálu, vychází se z reálné hodnoty (§ 36 odst. 3 ZOK).

Akciová společnost je však specifickým případem, kde účast společníka z vlastní vůle může zaniknout pouze prodejem akcií. Jistá obdoba vypořádacího podílu v akciové společnosti se vykytuje konkrétně v případě prodlení akcionáře se splněním vkladové povinnosti (§346 ZOK), převodu akcií nebo nesplacených akcií (§256 odst. 2 ZOK),

---

⁵⁸ K tomuto závěru dospěl KANCL ve svém stanovisku č. 27 ze dne 9. 4. 2014 dostupné online na: http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Stanovisko_27.pdf.

⁵⁹ KUHN, Petr. § 36 [Vypořádací podíl]. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip, KUHN, Petr, ŠUK, Petr. Op. cit. s. 88.

nuceného přechodu účastnických cenných papírů (§375 a.n. ZOK) a také v některých případech přeměn.

2.2.2.1 Vypořádací podíl dle zákona o přeměnách

Právo na výplatu vypořádacího podílu upravuje také zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev (dále jen „ZoPř“), který upravuje dvě možnosti přeměn, při kterých má akcionář právo na zmíněný vypořádací podíl.

Prvním případem je situace, kdy akcionář nesouhlasí s rozdělením akciové společnosti, kdy nástupnická společnost bude mít formu společnosti s ručením omezeným. V tomto případě má pak nástupnická společnost s ručením omezeným, do jejíhož vlastnictví přejde podíl nesouhlasícího akcionáře podle § 163 odst. 2 ZoPř, povinnost poskytnout akcionáři vypořádací podíl odpovídající reálné hodnotě podílu, který na ni přešel (§318 odst. 4 ZoPř). Výše vypořádacího podílu musí být doložena posudkem znalce. Povinnost zaplatit znalci odměnu a náhradu nákladů za zpracování posudku přechází na tu nástupnickou společnost, které vznikla povinnost vyplatit vypořádací podíl.

V případě nesouhlasu akcionáře zanikající společnosti s fúzí společnosti s ručením omezeným, nesouhlasu s odstěpením (§249 odst. 5 ZoPř) je nástupnická společnost povinna poskytnout akcionáři vypořádací podíl odpovídající reálné hodnotě akcií, kterých se týká vystoupení. Výše vypořádacího podílu musí být, jako v předchozím případě, doložena posudkem znalce. Vypořádací podíl je splatný uplynutím 1 měsíce ode dne zápisu fúze do obchodního rejstříku. Vypořádací podíl se vyplácí v penězích, pokud se účastníci nedohodnou jinak.

2.2.3 Právo na podíl na likvidačním zůstatku

Dalším základním majetkovým právem akcionáře je právo na podíl na likvidačním zůstatku. Likvidace a likvidační zůstatek jsou upraveny především v NOZ a okrajově v ZOK. Ustanovení § 187 odst. 1 NOZ definuje likvidaci jako vypořádání majetku zrušené právnické osoby, vyrovnání dluhů věřitelům a naložení s čistým majetkovým zůstatkem (zůstatkem likvidačním) podle zákona. Právo na podíl na likvidačním zůstatku upravuje ZOK v ustanoveních § 37 až § 39. Konkrétní úpravu likvidace akciové společnosti lze pak nalézt v § 549 až § 551 ZOK.

Likvidační zůstatek tak představuje určitou hodnotu, která ve společnosti zůstane po vypořádání veškerých závazků. Takový likvidační zůstatek se následně rozdělí mezi akcionáře v mezích zákona a stanov společnosti. Může však nastat situace, že po vypořádání

závazků společnosti nezůstane majetek žádný, akcionáři tedy právo na podíl na likvidačním zůstatku nevznikne a od společnosti podíl na likvidačním zůstatku logicky neobdrží.

Pokud společnost určitým majetkovým zůstatkem disponuje, akcionáři právo na podíl na likvidačním zůstatku vzniká. Nicméně ustanovení § 39 ZOK stanovuje, že společník, při zrušení obchodní korporace s likvidací, ručí za její dluhy po jejím zániku do výše svého podílu na likvidačním zůstatku. Tím tedy může o celý podíl na likvidačním zůstatku přijít.

2.2.3.1 Rozdělení likvidačního zůstatku

Pokud společnost chce rozdělit likvidační zůstatek, musí předem splnit několik zásadních podmínek. První z nich je nutnost zrušit společnost s likvidací, pokud je společnost zrušena jiným způsobem, likvidační zůstatek rozdělovat nemůže. O zrušení společnosti, stejně jako o rozdělení likvidačního zůstatku, rozhoduje dle ustanovení § 416 odst. 1 ZOK valná hromada alespoň dvoutřetinovou většinou hlasů přítomných akcionářů.

Pokud valná hromada rozhodne o likvidaci společnosti, postupuje se podle ustanovení § 187 a násl. NOZ, příslušný orgán musí povolat likvidátora společnosti, kterým může být jen osoba způsobilá být členem statutárního orgánu (§ 189 odst. 1 NOZ). Ten poté musí shromáždit dokumenty, sestavit zahajovací rozvalu, sepsat jmění právnické osoby, uspokojit všechny věřitele společnosti a vyhotovit konečnou zprávu o průběhu likvidace, v níž uvede, jak bylo naloženo s likvidační podstatou, a dále ve zprávě uvede návrh na použití likvidačního zůstatku (§ 205 odst. 1 NOZ). Likvidace tak končí použitím likvidačního zůstatku, převzetím likvidační podstaty věřiteli, nebo jejím odmítnutím (§ 207 NOZ).

Rozdělení likvidačního zůstatku mezi akcionáře tak navrhuje likvidátor a následně ho schvaluje valná hromada podle § 421 odst. 2 písm. l) ZOK. Pokud na valné hromadě nedojde ke schválení návrhu na použití likvidačního zůstatku, je právem akcionářů i likvidátora navrhnout, aby rozhodl o jeho použití soud.

2.2.3.2 Výše a výplata likvidačního zůstatku

Zákon rozlišuje dva případy, jakým způsobem stanovit výši likvidačního zůstatku, a to podle toho, zda akcionáři měli povinnosti vnést do společnosti vklad či nikoliv.

Pokud žádný ze společníků neměl vkladovou povinnost, dělí se likvidační zůstatek mezi společníky rovným dílem dle ustanovení § 37 odst. 3 ZOK.

V opačném případě se likvidační zůstatek rozdělí mezi společníky nejdříve do výše, v jaké splnili svou vkladovou povinnost. Pokud likvidační zůstatek není dostatečný na toto rozdělení, podílejí se společníci na likvidačním zůstatku v poměru k výši svých splacených či vnesených vkladů. V případě, že likvidační zůstatek není uvedeným způsobem rozdělen mezi společníky v celém rozsahu, rozdělí se zbytek likvidačního zůstatku mezi společníky podle výše jejich podílů.⁶⁰

Akcionáři si však můžou upravit stanovami výše podílů na likvidačním zůstatku odlišně. Speciální úprava práva na podíl na likvidačním zůstatku se nachází v ustanovení § 549 ZOK, to stanovuje, že pokud likvidační zůstatek není dostatečný k úhradě jmenovité hodnoty akcií, dělí se na část připadající vlastníkům prioritních akcií a na část připadající vlastníkům ostatních akcií v rozsahu určeném stanovami. Pokud existuje více druhů akcií, jejichž zvýhodnění se vztahuje k likvidačnímu zůstatku, dělí se likvidační zůstatek i na část připadající vlastníkům těchto akcií (§ 549 odst. 2 ZOK). Účelem je zajistit, aby akcionářům s právem na přednostní uspokojení z likvidačního zůstatku, mohl být jejich podíl vyplacen, a aby akcionáři s akciemi bez tohoto zvláštního práva nedostali více než kolik jim náleží.⁶¹

Podíl na likvidačním zůstatku se vyplácí v penězích dle § 37 odst. 1 ZOK, stanoví však můžou stanovit, že se podíl vyplatí v nepeněžité formě, tedy naturálním plněním. Vyplacení podílu na likvidačním zůstatku provádí likvidátor, který podíl vyplatí po schválení návrhu na použití likvidačního zůstatku bez zbytečného odkladu.

Akcionář nabývá své právo na výplatu podílu na likvidačním zůstatku až odevzdáním akcií společnosti na výzvu likvidátora. Zákon nestanovuje způsob, jakým má likvidátor akcionáře vyzvat k odevzdání akcií, nicméně lze se domnívat, že likvidátor má postupovat způsobem stanoveným zákonem a stanovami pro svolání valné hromady (§ 537 ZOK). Postup by tedy měl být takový, že likvidátor výzvu k předložení akcií uveřejní na internetových stránkách společnosti a stanoví přiměřenou lhůtu k uskutečnění. Pokud je potřeba odevzdat akcie na jméno, likvidátor zašle písemnou výzvu na adresu akcionářů zapsanou v seznamu akcionářů. Daná výzva musí obsahovat kromě lhůty k plnění také upozornění, že akcie, které nebudou vráceny, budou prohlášeny za neplatné (§ 537, § 538 a § 540 ZOK).

---

⁶⁰ LUPTÁKOVÁ, L. *Za jakých podmínek lze rozdělit likvidační zůstatek společnosti odchylně od zákona.* In: Epravo.cz [online]. [cit. 2016-10-11]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/za-jakych-podminek-lze-rozdelit-likvidacni-zustatek-spolecnosti-odchylne-od-zakona-102999.html>.

⁶¹ LASÁK J., POKORNÁ J., ČÁP Z., DOLEŽIL T. Op. cit.

Pokud tedy akcionář požadované akcie ve stanovené lhůtě nepředloží, prohlásí je likvidátor za neplatné. Toto prohlášení musí být akcionářům po lhůtě s odevzdáním oznámeno, a to způsobem určeným pro svolání valné hromady. Proces je stejný jako v případě zveřejnění výzvy, prohlášení tedy likvidátor uveřejní na internetových stránkách společnosti, pokud se jedná o neodevzdané akcie na jméno, zašle jej písemně na adresu akcionářů. Zároveň je likvidátor povinen toto oznámení zveřejnit v Obchodním věstníku (§ 538 ve spojení s § 776 odst. 1 ZOK).⁶²

2.2.4 Právo převést akcie

Nová úprava označuje cenné papíry, jakož i zaknihované cenné papíry, za věc v právním smyslu. Díky tomu se úprava převodu vlastnického práva přesunula do NOZ, konkrétně do ustanovení § 1103 a 1104. ZOK toto právo pak upravuje v § 269 - § 275, jedná se o úpravu kogentní, strany si tak nemohou dohodnout okamžik převodu vlastnického práva odchylně. ZOK dělí akcie na akcie na jméno, akcie na majitele, zaknihované akcie na jméno a zaknihované akcie na majitele.

K převodu akcií na jméno je zapotřebí smlouvy o převodu akcie a rubopis, v němž je uvedena jednoznačná identifikace nabyvatele. Den převodu již není dle ZOK vyžadován, jak tomu bylo za účinnosti obchodního zákoníku. Převod akcie na jméno je platný a účinný mezi smluvními stranami i vůči třetím osobám při splnění zákonných požadavků pro převod akcie na jméno dle § 269 odst. 1 ZOK. Důležitým prvkem převodu akcie je také její předání, které je stanoveno kogentně, není však zřejmé, zda se musí jednat o fyzické předání či nikoliv. Judikatura však dovodila, že se nemusí jednat pouze o předání fyzické, ale je možné předání uskutečnit prostřednictvím tzv. dlouhé ruky.⁶³ ZOK také stanovuje možnost převoditelnost akcií na jméno omezit stanovami (např. v podobě podmíněného souhlasu orgánem společnosti), nicméně nikoliv toto právo vyloučit (§ 270 ZOK).

Dle rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 5 Cmo 283/2001 ze dne 9.10.2001 mohou akcie na majitele existovat pouze jako zaknihovaný cenný papír nebo jako imobilizovaný cenný papír, nikoli jen jako obíhající listina. Zákon č. 134/2013 Sb., o některých opatřeních ke zvýšení transparentnosti akciových společností a o změně dalších zákonů upravil změnu listinných akcií na majitele, které nejsou imobilizovány, na listinné akcie na jméno.

---

⁶² ŠVARÍČKOVÁ, J. *Rozdělení likvidačního zůstatku akcionářům při nepředložení akcií na výzvu likvidátora*. In: Epravo.cz [online]. [cit. 2016-10-11]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/rozdeleni-likvidacniho-zustatku-akcionarum-pri-nepredlozeni-akcii-na-vyzvu-likvidatora-96113.html>.

⁶³ Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 5 Cmo 283/2001 ze dne 9. 10. 2001 (publikováno v DĚDIČ, J., LASÁK, J.: *Přehled judikatury ve věcech akcií a jejich převodů*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2012, s. 86).

Důvodem této novelizace byla snaha o větší transparentnost v obchodních vztazích, snížení korupčního prostředí v oblasti veřejných zakázek, příliv investorů na český trh a zlepšení vnímání České republiky v zahraničí. Akciové společnosti, které vydaly listinné akcie na majitele, měly možnost se do konce roku 2013 rozhodnout buď pro imobilizaci akcií, zaknihování akcií nebo pro změnu formy akcií na akcie na jméno.⁶⁴

ZOK povinnost vydání akcií na majitele ve formě zaknihovaného nebo imobilizovaného cenného papíru stanovuje v § 274 odst. 2. Vlastnické právo se zde převádí smlouvou k okamžiku předání, nicméně vzhledem k povaze zaknihovaného cenného papíru nelze očekávat, že dojde k předání fyzickému. Vlastnické právo se tedy nabyvá okamžikem zápisu dané zaknihované akcie na účet vlastníka nebo na účet zákazníka (dle § 1104 odst. 1 a 2 NOZ). Akcie na majitele jsou neomezeně převoditelné (§ 274 odst. 1), každý akcionář, který je vlastníkem daných akcií, tak má neomezené právo akcie převést. Ustanovení, kterými by stanovy převoditelnost akcií na majitele omezovaly nebo vylučovaly, budou neplatná (§ 274 odst. 2 ZOK). Výše uvedené však platí pouze pro akcie na majitele, které byly imobilizovány. V případě zaknihovaných akcií na majitele je třeba vycházet také z ustanovení § 275 odst. 1 ZOK, které stanovuje možnost omezení jejich převoditelnosti ve stanovách.

Možnost převodu akcií, které dosud nebyly vydány, byla za předchozí úpravy poněkud problematická, stala se také předmětem akademických diskuzí. V roce 2011 se k této otázce vyjádřil Nejvyšší soud ČR v usnesení sp. zn. 29 Cdo 4946/2009 ze dne 23.2.2011. Ve zmíněném usnesení Nejvyšší soud ČR dovodil, že je možné převést účast v akciové společnosti poté, co upisovatel splatil celý emisní kurs akcie přesto, že akciová společnost dosud akcie nevydala. Argumentoval tím, že dle ustanovení § 155 odst. 1 obchZ je osoba, která má určitý podíl na společnosti, který je vyjádřen akciemi, oprávněna vykonávat práva akcionáře jako společníka, i když společnost dosud nevydala akcie nebo zatímní listy, a to ode dne zápisu základního kapitálu do obchodního rejstříku. Mezi práva akcionáře patří také právo nakládat s podílem, které obchodním zákoníkem nikterak omezeno nebylo. Nejvyšší soud ČR také poukázal, že možnost převodu nevydaných akcií připouštěla i prvorepubliková judikatura s odůvodněním, že „není zákona, který by zakazoval prodej akcií ještě nevydaných“.⁶⁵

---

⁶⁴ ŠVÉDA, Martin. Akcie na majitele a jejich imobilizace v roce 2014. *Epravo.cz* [online]. 2014 [cit. 2017-02-09]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/akcie-na-majitele-a-jejich-imobilizace-v-roce-2014-94264.html>.

⁶⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. prosince 1924, sp. zn. RV II 813/24.

ZOK v ustanovení § 256 odst. 2 a 3 upravuje převody akcií jak nevydaných, tak i akcií nesplacených.⁶⁶ Nesplacené a nevydané akcie se převádí zvláštním způsobem podle NOZ o postoupení smlouvy (§ 1895 a násl. NOZ).

2.2.5 Právo požadovat nucený přechod účastnických cenných papírů (squeeze-out)

Právní úprava tzv. squeeze-outu, tedy postupu umožňujícího „vytěsnění“ menšinových akcionářů ze společnosti hlavním akcionářem držícím alespoň 90 % akcií, je obsažena v ustanovení § 375 ZOK. Jedná se však o institut, který je často kritizován pro rozpor se základními právy a svobodami, především pak s čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, namítáno bývá především narušení vlastnického práva. Tento problém však vyřešil Ústavní soud, který uvedl, že nucený výkup akcií i převod jmění na společníka je určitou specifickou úpravou poměrů akcionářů, která se dá srovnat například s úpravou majetkových poměrů manželů, s vlastnickými poměry společníků bytových jednotek či spoluvlastníky obecně. Ústavní soud se dále vyjádřil k principu proporcionality tak, že pokud menšinový akcionář disponuje podílem jedna ku devíti, nemá faktickou možnost ovlivnit rozhodování společnosti, naopak však může zkomplikovat její fungování. V případě, že budou dodrženy podmínky ochrany vlastnického práva při nuceném vykoupení akcií, jako je poskytnutí přiměřené náhrady a právní ochrany, nelze z hlediska proporcionality nic namítat.⁶⁷ Z uvedeného se dá tedy vyvodit, že squeeze-out není v rozporu s ústavním pořádkem ČR.

Akcionář je tak oprávněn žádat svolání valné hromady představenstvem (statutárním ředitelem) a následně jí předložit k rozhodnutí návrh na přechod všech účastnických cenných papírů na tohoto akcionáře. To je však možné pouze za předpokladu, že akcionář splní dvě zákonem stanovené podmínky, kterými je vlastnictví akcií ve společnosti i) jejichž souhrnná jmenovitá hodnota činí alespoň 90 % základního kapitálu společnosti, na něž byly vydány akcie s hlasovacími právy a ii) s nimiž je spojen alespoň 90% podíl na hlasovacích právech ve společnosti. Takového akcionáře označuje zákon jako hlavního akcionáře. Obě výše stanovené podmínky musí být splněny kumulativně před podáním žádosti hlavního akcionáře o svolání valné hromady.⁶⁸

---

⁶⁶ ŠTENGLOVÁ, Ivana. § 256 [Pojem]. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip, KUHN, Petr, ŠUK, Petr. Op. cit. s. 450.

⁶⁷ Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 56/2005.

⁶⁸ POKORNÁ, J. in BĚLOHLÁVEK, A. J. a kol.: *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 1598.

Žádost o svolání valné hromady, kterou hlavní akcionář předloží představenstvu, musí být doprovázena listinami prokazujícími postavení hlavního akcionáře (naplnění požadavků § 375 písm. a) a b)), dále návrh usnesení o přechodu účastnických cenných papírů, který musí obsahovat přiměřenou výši protiplnění. Žádost také musí obsahovat přílohu znaleckého posudku, který nesmí být ke dni doručení starší než 3 měsíce. Pokud je žádost úplná a správná, představenstvo společnosti je povinno svolat valnou hromadu do 30 dnů od doručení žádosti hlavního akcionáře o přechod účastnických cenných papírů. Ustanovení § 379 ZOK ukládá společnosti povinnost umožnit každému vlastníku akcií přístup v sídle společnosti k údajům o osobě hlavního akcionáře a ke znaleckému posudku.

Pro přijetí rozhodnutí valné hromady o přechodu účastnických cenných papírů na hlavního akcionáře, stanovuje zákon zvláštní většinu, a sice alespoň 90 % hlasů všech vlastníků akcií. S tím, že vlastníci prioritních akcií a hlavní akcionář mají vždy právo hlasovat, bez ohledu na to, zda je s těmito akciemi spojeno hlasovací právo podle § 278 odst. 2 ZOK, či podle stanov.⁶⁹ Rozhodnutí musí mít formu notářského zápisu, jehož přílohou je i znalecký posudek. Stejně tak je nutné, aby rozhodnutí obsahovalo výši protiplnění a lhůtu pro jeho poskytnutí určenou hlavním akcionářem. Tato lhůta by měla být vyjádřena v závislosti na okamžiku, od kterého vzniká právo na poskytnutí protiplnění včetně obvyklého úroku v souladu s § 388 odst. 1 ZOK.

Pokud valná hromada usnesení přijme, podá představenstvo (statutární ředitel) bez zbytečného odkladu návrh na jeho zápis do obchodního rejstříku (§ 384 odst. 1 ZOK). Po uplynutí 1 měsíce od zveřejnění zápisu usnesení do obchodního rejstříku přechází vlastnické právo k účastnickým cenným papírům společnosti na hlavního akcionáře. Dosavadní vlastníci mají povinnost účastnické cenné papíry předložit společnosti do 30 dnů od přechodu práva, pokud jsou vlastníci v prodlení, nemohou požadovat protiplnění. Zákon tak tedy podmiňuje nárok na výplatu protiplnění a obvyklého úroku právě předložením účastnických cenných papírů společnosti⁷⁰. Pokud však vlastníci účastnické cenné papíry nepředloží, postupuje společnost podle § 346 odst. 1 ZOK. Představenstvo prohlásí nepředložené cenné papíry za neplatné a oznámí to písemně bývalému vlastníku na adresu

---

⁶⁹ ŠTENGLOVÁ, Ivana. § 278 [Definice]. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip, KUHN, Petr, ŠUK, Petr. Op. cit. s. 472.

⁷⁰ Stejně tomu tak bylo za předchozí úpravy, Nejvyšší soud ČR se v usnesení sp. zn. 29 Cdo 3354/2012 vyjádřil: „Dosavadním vlastníkům listinných akcií vzniká právo na zaplacení protiplnění v souladu s § 183m odst. 2 obchZ. jejich předáním společnosti podle § 183l odst. 5 a 6 obchZ“.

bydliště či sídla uvedeného v seznamu akcionářů. Nově ZOK nevyžaduje oznámení vlastníkům způsobem určeným pro svolání valné hromady a jeho zveřejnění.

Výplata protiplnění je provedena pověřenou osobou bez zbytečného odkladu (§ 389 odst. 1 ZOK), touto pověřenou osobou může být pouze banka, obchodník s cennými papíry, nebo zahraniční osoba, podnikající na území České republiky, jejíž předmět podnikání je shodný buď s předmětem činnosti banky, nebo obchodníka s cennými papíry (§ 378 odst. 1 ZOK). Hlavní akcionář tak složí částku odpovídající celkové výši protiplnění pověřené osobě na vázaný účet a doloží tuto skutečnost společnosti. Pokud však k výplatě z různých důvodů nedojde nebo dojde pouze k výplatě její části, pověřená osoba vrátí finanční prostředky i s úrokem hlavnímu akcionáři.

Ustanovení § 390 ZOK konstruuje takzvané právo na dorovnání, které v sobě také zahrnuje právo na přezkoumání výše protiplnění. Právo na dorovnání může uplatnit vytěsňovaný akcionář, který nesouhlasí s výší protiplnění poskytnuté hlavním akcionářem. Takto činit mohou však menšinoví akcionáři až v okamžiku, kdy je protiplnění splatné. Nově ZOK zavádí prekluzivní dobu tří měsíců ode dne zveřejnění zápisu usnesení valné hromady v obchodním rejstříku, kdy musí menšinový akcionář uplatnit právo na dorovnání. Právo na dorovnání je třeba nejprve uplatnit u hlavního akcionáře, vzájemné nedohodnutí se na dorovnání je stanoveno jako předpoklad pro následnou možnost uplatnění práva na dorovnání u soudu. Pokud chce vytěsňovaný akcionář uplatnit právo u soudu, musí příslušnému soudu podat návrh na přezkoumání přiměřenosti výše protiplnění.

Menšinový akcionář má právo na úrok z dlužné částky dorovnání ode dne zápisu převodu jmění do obchodního rejstříku. Za předchozí úpravy v obchodním zákoníku odpovídal takový úrok dvojnásobku diskontní sazby ČNB (§ 220k odst. 7 obchZ.), nyní je určován dle průměrné úrokové sazby z úvěrů poskytnutých bankami v České republice v roce předcházejícím roku, v němž byl převod jmění zapsán do obchodního rejstříku. Požadování daného úroku musí být uvedeno v žalobě, nutné je také specifikovat den, od něž jej akcionář požaduje. Pokud hlavní akcionář nesplní požadavek na zaplacení dorovnání bez zbytečného odkladu po obdržení výzvy k plnění, má daný akcionář také právo na úrok z prodlení.⁷¹

---

⁷¹ BÁNYAIOVÁ, Alena. Právo akcionářů na dorovnání – soudní judikatura ve světle nové právní úpravy. *Bulletin-advokacie.cz* [online]. 2017 [cit. 2017-03-01]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/pravo-akcionaru-na-dorovnani-soudni-judikatura-ve-svetle-nove-pravni-upravy>.

Nově také zákon ukládá hlavnímu akcionáři povinnost uhradit všem vytěsněným akcionářům, kteří uplatnili své právo na dorovnání protiplnění u soudu, účelně vynaložené výdaje, i v případě, že ve věci neuspějí. Mezi tyto výdaje patří například náklady na pořízení vlastního znaleckého posudku.⁷²

Na základě výše uvedeného lze konstatovat, že se nová úprava squeeze-outu pozitivně odrazí na ochraně minoritních akcionářů. Hlavní akcionář však bude mít, vzhledem k výše uvedenému, situaci ztíženou.

Sell out

ZOK v ustanovení § 395 definuje opak squeeze-outu, tedy sell out, který pojmenovává jako právo odkupu. Jedná se o institut práva menšinových akcionářů domáhat se převodu účastnických cenných papírů na většinového akcionáře. Na postup při odkupu účastnických cenných papírů se aplikují zákonná pravidla o povinném veřejném návrhu smlouvy (§ 327 - § 332 ZOK). Sell out je výhodným pro menšinové akcionáře, pokud nastane situace, že jediný většinový akcionář, díky svému podílu na základním kapitálu a hlasovacích právech ovládá společnost zcela nezávisle na ostatních akcionářích. Menšinový akcionář tak zastává funkci pouhého investora bez možnosti ovlivňovat chod společnosti. Často se také stává, že hodnota jeho akcií klesá. V takovém případě zákon dává menšinovým akcionářům právo opustit společnost za přiměřených podmínek.

---

⁷² VLK, V. *Squeeze-out v zákonu o obchodních korporacích*. Roedl.com [online]. [cit. 2016-10-15].

2.3 Práva kvalifikovaných akcionářů

2.3.1 Pojem kvalifikovaný akcionář

Kvalifikovaným akcionářem je akcionář, který splňuje podmínky uvedené v ustanovení § 365 ZOK. Jedná se o akcionáře, který vlastní akcie, jejichž souhrnná jmenovitá hodnota nebo počet kusů dosahuje určité minimální hranice podílu na společnosti. Tato hranice se odvíjí od výše základního kapitálu. Pokud společnost disponuje základním kapitálem vyšším než 100 000 000 Kč, je kvalifikovaným akcionářem ten, jehož akcie představují alespoň 3 % základního kapitálu⁷³ (§ 365 odst. 1 ZOK). Pokud je základní kapitál 100 000 000 Kč nebo nižší, je hranice stanovena na 5 % dle odst. 2 § 365 ZOK. Ve společnosti se základním kapitálem 500 000 000 Kč nebo vyšším, je za kvalifikovaného akcionáře považován ten, jehož akcie představují alespoň 1 % základního kapitálu (§ 365 odst. 3 ZOK).

Stanovy mohou upravit odlišně dané hranice, nicméně vždy pouze ve prospěch kvalifikovaných akcionářů. Pokud by stanovy zužovaly zákonnou úpravu práv kvalifikovaných akcionářů, tedy zvýšily hranice stanovené zákonem, nepřihlíželo by se k takové úpravě (jednalo by se o zdánlivost právního jednání ve smyslu § 554 NOZ). Jedná se tak o jednostranně kogentní ustanovení.⁷⁴

Kvalifikovaní akcionáři požívají zvláštních práv, která jim zákon přiznává. Tato práva mají sloužit k ochraně menšinových akcionářů, kteří nemají ve společnosti většinu. Práva kvalifikovaných akcionářů jsou systematicky oddělena od práv všech akcionářů a zahrnují především právo žádat o svolání valné hromady (§ 366 až § 368 ZOK), právo zařadit určitou záležitost na pořad jednání valné hromady za předpokladu, že ke každé ze záležitostí je navrženo i usnesení nebo je její zařazení odůvodněno (§ 369 ZOK), právo žádat o přezkoumání výkonu působnosti představenstva (§ 370 ZOK), právo podat akcionářskou žalobu (§ 371 ZOK).

2.3.2 Právo žádat o svolání valné hromady

Kvalifikovaný akcionář má právo žádat o svolání valné hromady, jedná se o nejsilnější z práv, která jsou kvalifikovaným akcionářům zákonem zaručena. Kvalifikovaný akcionář musí žádost o svolání valné hromady adresovat představenstvu společnosti⁷⁵ (statutárnímu

---

⁷³ Předchozí úprava stanovovala hranici 2 %.

⁷⁴ Odůvodnění k ustanovením § 352-371 v důvodové zprávě k návrhu zákona o obchodních korporacích.

⁷⁵ V případě, že společnost nemá zvolené představenstvo nebo zvolené představenstvo dlouhodobě neplní své povinnosti a valnou hromadu nesvolá ani jeho člen, svolá valnou hromadu dozorčí rada; ta může valnou

řediteli), součástí žádosti musí být návrh usnesení, jehož přijetí se navrhuje, který musí být konkrétně určen pro každý návrh záležitosti, která má být projednána na valné hromadě (§ 366 ZOK). Tato žádost však nemá zákonem stanovené formální náležitosti, daná žádost tak bude posuzována dle skutečného obsahu. V případě, že představenstvo (statutární ředitel) valnou hromadu nesvolá, ač byla žádost akcionáře oprávněná, bude na kvalifikovaném akcionáři, aby unesl důkazní břemeno dle § 368 ZOK, že žádost společnosti předložil. Proto je velmi doporučováno podávat žádost v písemné formě. Kvalifikovaný akcionář však nemůže požadovat svolání valné hromady k projednání záležitostí určených dle jeho libovůle. Nejvyšší soud ve svých usneseních judikoval, že na valné hromadě lze projednávat pouze záležitosti, které patří do její působnosti.⁷⁶ Pokud tedy kvalifikovaný akcionář doručí představenstvu žádost o svolání valné hromady, je představenstvo povinno ji svolat. To však neplatí v případě, že půjde ze strany akcionáře o šikanózní výkon práva, půjde tak o zjevné zneužití práva, které nepoživá právní ochrany (§ 8 NOZ).⁷⁷

Představenstvo, které řádně obdrželo žádost kvalifikovaného akcionáře, valnou hromadu svolá tak, aby se konala nejdéle 40 dní od doručení žádosti. Dále musí 15 dní před konáním valné hromady uveřejnit a zaslat pozvánky na valnou hromadu⁷⁸ (§ 367 odst. 1 ZOK). Představenstvo nemá právo měnit navržený pořad valné hromady, může ho pouze doplnit, ovšem za předpokladu, že mu osoba, která podala žádost o svolání valné hromady, dala k takovému doplnění souhlas.

Pokud představenstvo valnou hromadu nesvolá, poskytuje zákon prostředky kvalifikovaným akcionářům, jak se proti takové nečinnosti bránit. V takovém případě je daný akcionář oprávněn žádat soud o zmocnění ke svolání valné hromady, rozhodnutím soudu tak bude kvalifikovaný akcionář zmocněn ke všem jednáním za společnost, která souvisí s valnou hromadou (§ 368 odst. 1 ZOK). Takto zmocněný kvalifikovaný akcionář rozešle pozvánku na valnou hromadu, která musí obsahovat výrok rozhodnutí soudu,

---

hromadu svolat také tehdy, vyžadují-li to zájmy společnosti. Pokud dozorčí rada valnou hromadu nesvolá, může ji svolat kterýkoliv člen dozorčí rady (§ 404 ZOK).

⁷⁶ Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Odo 841/2003 ze dne 6. května 2004, usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Odo 407/2004.

⁷⁷ Může se jednat o situace, kdy bude akcionář opakovaně požadovat svolání valné hromady pro stejné důvody nebo bude jeho žádost postrádat reálný základ.

⁷⁸ Pokud se jedná o společnost, jejíž akcie byly přijaty k obchodování na evropském regulovaném trhu, její lhůty se prodlužují. Valná hromada se musí konat do 50 dnů od doručení žádosti a společnost musí uveřejnit a zaslat pozvánky na valnou hromadu 21 dní před konáním valné hromady.

informaci, který soud rozhodnutí vydal, a kdy se rozhodnutí stalo vykonatelným (§ 368 odst. 2 ZOK).

Jak již bylo zmíněno výše, jedná se o právo, které má chránit menšinové akcionáře, kteří nedisponují většinou ve společnosti. Nejvyšší soud ČR dospěl ve svém usnesení sp. zn. 29 Cdo 2710/2007 k závěru, že daná práva přiznaná kvalifikovaným akcionářům mohou uplatňovat i akcionáři většinoví, jelikož dané usnesení neváže právo domáhat se svolání valné hromady na postavení menšinového akcionáře, ale na dosažení dolní hranice podílu na základním kapitálu, horní hranici však nestanovuje⁷⁹.

Právo žádat o svolání valné hromady tak budou uplatňovat většinoví akcionáři především v situacích, kdy potřebují valnou hromadu svolat rychle, lhůta pro uveřejnění a zaslání pozvánky dle § 367 odst. 1 ZOK tak nebude 30 dní, ale 15 dní.

2.3.3 Právo žádat o zařazení záležitosti na pořad valné hromady

Právo žádat o zařazení záležitosti na pořad valné hromady je úzce propojeno s právem na svolání valné hromady. Toto právo spočívá v tom, že kvalifikovaný akcionář požádá představenstvo (statutárního ředitele), aby zařadilo na pořad valné hromady záležitost, kterou sám určí (§ 369 odst. 1 ZOK). Daná záležitost musí obsahovat i návrh usnesení, jehož přijetí očekává, případně může obsahovat pouze odůvodnění, proč by daná záležitost měla být na pořad jednání valné hromady zařazena. Ani zde zákon nestanovuje požadavky na formální náležitosti žádosti, ovšem opět se doporučuje písemná forma z důvodu určitosti a právní jistoty. Představenstvo danou žádost posoudí z hlediska obsahu, pokud dojde k závěru, že žádost nespadá do působnosti valné hromady, odmítne jí. Vzhledem k tomu, že se jedná o zákonem předepsanou povinnost, musí její odmítnutí být na základě legitimních důvodů.⁸⁰

Odst. 2 § 369 ZOK upravuje situaci, kdy kvalifikovaný akcionář podá žádost o zařazení určité záležitosti na pořad valné hromady po uveřejnění a rozeslání pozvánky na valnou hromadu. V takové situaci je představenstvo (statutární ředitel) povinno uveřejnit doplnění pořadu valné hromady nejpozději 5 dnů před dnem jejího konání.⁸¹ Toto ustanovení slouží k ochraně ostatních akcionářů před projednáváním záležitostí bez jejich vědomí.

---

⁷⁹ Obdobně v rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Cdo 866/2007.

⁸⁰ ŠTENGLOVÁ, Ivana. § 369 [Zařazení záležitosti na pořad valné hromady]. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip, KUHN, Petr, ŠUK, Petr. Op. cit. s. 561.

⁸¹ Tato lhůta byla zkrácena z 10 dnů stanovené v § 182 odst. 1 písm. a) obchodního zákoníku.

2.3.4 Právo požádat o přezkoumání výkonu působnosti představenstva

Právo požádat o přezkoumání výkonu působnosti představenstva (statutárního ředitele v monistickém systému) náleží menšinovým akcionářům, kteří nemají možnost ovlivňovat dění společnosti z důvodu nedostatečného počtu hlasů ke zvolení si svých zástupců do orgánů společnosti (pokud stanovy nedovolují kumulativní hlasování). Menšinoví akcionáři tak nemají možnost kontrolovat dění ve společnosti a zjistit tak možné nesrovnalosti.⁸² Z tohoto důvodu zákon přiznává kvalifikovanému akcionáři právo žádat dozorčí radu (správní radu v monistickém systému vnitřního řízení) o provedení přezkumu výkonu působnosti představenstva (či statutárního ředitele). Zákon opět neurčuje náležitosti takové žádosti. Dozorčí rada má povinnost přezkoumat výkon působnosti představenstva bez zbytečného odkladu po doručení žádosti, nejdéle však do 2 měsíců od jeho doručení a zároveň musí kvalifikovaného akcionáře písemně informovat o výsledcích provedeného přezkumu (§ 370 ZOK). Zákon nestanovuje sankce, pokud dozorčí rada odmítne přezkoumání provést nebo nebude reagovat na žádost akcionáře. Dozorčí rada by však měla s odmítnutím a ignorováním žádosti nakládat opatrně, neboť by se mohlo jednat o zanedbání kontrolní funkce, ke které je dle § 446 ZOK povinna.

2.3.5 Právo žádat o přezkoumání zprávy o vztazích

Dalším právem přiznaným kvalifikovaným akcionářům je právo žádat o přezkoumání zprávy o vztazích. Toto právo není uvedeno mezi výčtem práv akcionářů, nýbrž v části zákona zabývající se zprávou o vztazích. Jeho zakotvení je tak možno nalézt v ustanovení § 85 ZOK, které říká, že pokud se kvalifikovaný akcionář domnívá, že zpráva o vztazích mezi propojenými osobami nebyla řádně zpracována, může se domáhat soudního jmenování znalce, který danou zprávu přezkoumá a zjistí, zda je správná, pravdivá a úplná. Objektivitu znalce zaručuje jeho nezávislost na společnosti. Kvalifikovaný akcionář může uplatnit své právo žádat o přezkoumání zprávy o vztazích do 1 roku ode dne, kdy se o obsahu zprávy o vztazích dozvěděl nebo dozvědět mohl (§ 85 odst. 3 ZOK).

2.3.6 Právo podat akcionářskou žalobu

V akciové společnosti je představenstvo (statutární ředitel) oprávněno společnost zastupovat. Představenstvo tak tedy vstupuje jménem společnosti do právních vztahů se třetími osobami. V případě, že společnosti vznikne újma jednáním třetích osob, je

---

⁸² ŠTENGLOVÁ, Ivana. § 370 [Přezkoumání působnosti představenstva]. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip, KUHN, Petr, ŠUK, Petr. Op. cit. s. 562.

představenstvo oprávněno vymáhat náhradu škody. Může však nastat situace, kdy újmu společnosti způsobí člen představenstva nebo jiného voleného orgánu, v takovém případě je diskutabilní, zda ostatní členové představenstva budou postupovat nezaujatě.⁸³ Zákon o obchodních korporacích proto upravuje situace, kdy člen představenstva či jiného voleného orgánu společnosti způsobí společnosti škodu, kvůli porušení povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře. V takovém případě jsou kvalifikovaní akcionáři oprávněni domáhat se jménem společnosti náhrady újmy⁸⁴ nebo úhrady nesplacené části emisního kursu. Toto právo je vymezeno v ustanovení § 371 - § 374 ZOK jako akcionářská žaloba (jinak také žaloba derivativní či *actio pro socio*).

Akcionářskou žalobu může podat pouze kvalifikovaný akcionář dle § 365 ZOK, proto v žalobě musí být jasně identifikován, soud bude následně zkoumat, zda byl žalobce oprávněn k podání žaloby či nikoliv. Stejně tak bude soud zkoumat, zda žalobce splnil notifikační povinnost před podáním žaloby. Dle ustanovení § 374 odst. 1 ZOK musí kvalifikovaný akcionář před podáním akcionářské žaloby proti členu představenstva písemně informovat o svém záměru dozorčí radu (správní radu). Tato povinnost je zákonem uložena proto, že dozorčí rada, jako orgán dohlížející nad výkonem působnosti představenstva dle § 446 ZOK (statutárního ředitele), může sama uplatnit proti dotčenému členovi představenstva právo na náhradu újmy (§ 447 odst. 4 ZOK). Pokud však dozorčí rada či jiný informovaný orgán neuplatní právo na náhradu nebo na splacení emisního kursu bez zbytečného odkladu po doručení informace o záměru podání žaloby, může kvalifikovaný akcionář toto právo uplatnit za společnost sám (§ 374 odst. 2 ZOK).

U výše uvedeného existuje výjimka, kdy kvalifikovaný akcionář nemůže podat akcionářskou žalobu proti členovi představenstva, i když porušil povinnost jednat s péčí řádného hospodáře. Jedná se o situaci, kdy byla s akcionářem uzavřena smlouva dle § 53 odst. 3 ZOK. Pokud společnosti jednáním akcionáře vznikla újma, bude ji vymáhat na základě uzavřené smlouvy. Pro účinnost této smlouvy se vyžaduje souhlas nejvyššího orgánu společnosti, tedy valné hromady. Kvalifikovaný akcionář však má v tomto případě právo domáhat se akcionářskou žalobou splnění této smlouvy a tím nahradit nečinnost představenstva ve vymáhání splnění povinností plynoucích ze smlouvy.

---

⁸³ ERICKSON, J. *Corporate Misconduct and The Perfect Storm of Shareholder Litigation*. Notre Dame Law Review, 2008, Vol. 84, s. 81.

⁸⁴ Dle § 3 odst. 2 ZOK povinnost nahradit újmu znamená povinnost nahradit újmu majetkovou i nemajetkovou.

3 Povinnosti akcionářů

Rozsah akcionářských povinností je znatelně užší než rozsah jeho práv, především proto, že pokud by byl akcionář omezen přílišnými povinnostmi, pravděpodobně by nebyl ochotný do společnosti vstupovat. Na druhou stranu, pokud se chce stát součástí akcionářské struktury společnosti, je potřeba, aby dodržoval určitá pravidla, jak vůči ostatním akcionářům, tak i vůči společnosti. Akcionář tak má dvě základní povinnosti – povinnost loajality a vkladovou povinnost. Objevují se však i zvláštní povinnosti, které mají spíše jednorázový charakter.

3.1 Nemajetkové povinnosti

3.1.1 Povinnost loajality

V případě povinnosti loajality je inspiračním zdrojem zejména německá právní úprava, která tuto povinnost vyvodila z elementárních principů smluvního práva, neboť vztahy v rámci společnosti jsou založeny stanovami, a mají tedy i přes své odlišnosti rovněž smluvní charakter.⁸⁵ Tyto principy jsou aplikovatelné i na české smluvní právo. Mezi tyto principy neodmyslitelně patří především zásada poctivosti a ochrana dobré víry (§ 6 a § 7 NOZ), přičemž veškeré právní jednání jsou omezena zásadou dobrých mravů (§ 547 NOZ).

Před účinností NOZ byla povinnost loajality společníka dovozována ze soudní praxe. Podrobně se povinnosti loajality věnoval Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí sp. zn. 29 Odo 387/2006, který se zabýval principem loajality jako jednou ze zásad, kterou se řídí obchodní zákoník. V daném usnesení se zabýval především povinností loajality v souvislosti s převodem obchodního podílu, tedy že společník nemůže neúměrně a nedůvodně ohrozit činnost a existenci společnosti při převodu daného podílu. Dále se vyjadřuje následovně: „*Teorie již dříve dovodila, že jednou ze zásad, kterými se řídí obchodní zákoník, je princip loajality společníka vůči společnosti, který je základním východiskem všech jeho povinností. Princip loajality je výkladovým pravidlem, v jehož rámci je třeba interpretovat jednotlivé dílčí povinnosti společníka vůči společnosti*“.⁸⁶

---

⁸⁵ GERNER-BEUERLE, Carsten, Philipp PAECH a Edmund Philipp SCHUSTER. Study on Directors' Duties and Liability prepared for the European Commission DG Markt. *Europa.eu* [online]. 2013 [cit. 2016-10-25]. S. 118 Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/company/docs/board/2013-study-analysis_en.pdf.

⁸⁶ ČERNÁ, S. *Obchodní právo. Akciová společnost. 3. díl*. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2006, 360 s. ISBN 80-7357-164-1. S. 185.

Princip loajality, jak uvádí Černá⁸⁷, je všeobecným pravidlem, podle něhož se vykládají jednotlivé povinnosti akcionáře vůči společnosti. V případech, kdy určité chování nelze plně postihnout právní regulací, může oním regulátorem být právě princip loajality. Vedle toho může mít i derogační význam. Černá uvádí, že je tomu tak v případech, kdy sice existuje speciální norma upravující chování společníka, ale její aplikace by vedla k věcně nespravedlivému rozhodnutí odporujícímu právě povinnosti loajality, a potom aplikace této zásady deroguje aplikaci zvláštních zákonných ustanovení.

Nyní je povinnost loajality zakotvena v ustanovení § 212 NOZ, kdy se člen korporace zavazuje chovat vůči společnosti čestně a zachovávat její vnitřní řád. Druhá věta odst. 1 § 212 NOZ tuto povinnost vyvažuje a zavazuje společnost k řádnému zacházení se svými členy.

Obecně se tedy jedná o korektiv chování akcionáře, který se konkretizuje až v jednotlivých případech. Povinnost loajality lze dělit na vertikální a horizontální, dle toho, vůči komu směřuje. Povinnost loajality se uplatňuje ve vztahu vertikálním, tj. vztah společnost – akcionář, a ve vztahu horizontálním, tj. vztah akcionář – akcionář.

Povinnost loajality akcionáře v sobě nese jak aktivní, tak pasivní prvek chování. Aktivní složka požaduje určité jednání akcionáře, jedná se tedy o situace, kdy je akcionář povinen jednat, příkladem může být účast na valné hromadě, hlasování na ní, povinnost součinnosti atd. Pasivní složka zahrnuje povinnost zdržet se určitého jednání, například nezneužívat svého vlivu, postavení a práv vůči společnosti a ostatním akcionářům společnosti. Problémem povinnosti loajality se může zdát její neurčitost, a tedy i obtížná aplikovatelnost v jednotlivých případech. Vedle obecné povinnosti loajality, akcionáře omezuje také zákaz konkurence. Zákaz konkurence lze přitom označit za tradiční soukromoprávní institut, který má chránit společnost před konkurenčním jednáním členů orgánů na úkor kapitálové společnosti.⁸⁸

Zákaz konkurence akcionáře je explicitně uveden v § 441 ZOK, přičemž § 442 odst. 3 ZOK stanovuje možnost zákonem zapovězená konkurenční jednání rozšířit úpravou ve stanovách nebo rozhodnutím valní hromady.

---

⁸⁷ Tamtéž s. 186

⁸⁸ Pokud zákaz konkurence není v právních řádech vyjádřen explicitně, je zpravidla vnímán jako součást obecné povinnosti loajality členů orgánů vůči společnosti. (DĚDIČ, J., a LASÁK J. Zákaz konkurence členů představenstva akciové společnosti: „uvolněné“ mravy zákona o obchodních korporacích? *Časopis pro právní vědu a praxi*).

3.1.2 Důsledky porušení povinnosti loajality

K důsledkům porušení principu povinnosti loajality se vyjádřil Ústavní soud v rozhodnutí sp. zn. I. ÚS 3168/2011 tak, že není možné s porušením principu loajality společníkem spojovat neplatnost provedených úkonů, a to z důvodu ochrany práv nabytých v dobré víře. To však nevylučuje, aby společník za škodu, způsobenou v důsledku porušení povinnosti loajality, odpovídal společnosti, jinému společníkovi nebo byl, za předpokladu splnění zákonných podmínek, ze společnosti vyloučen.

Pokud akcionář povinnost loajality poruší, lze se na něm domáhat splnění této povinnosti vyplývající z jeho členství. Při nedostatku loajality, je možné namítat její porušení a požadovat po společníkovi náhradu vzniklé újmy nebo je možné takové jednání postihnout neplatností či zdánlivostí.

Porušení povinnosti loajality se v praxi nejčastěji dopouštějí většinoví akcionáři, kteří jsou spíše schopni ohrozit zájmy společnosti či ostatních akcionářů. Menšinoví akcionáři však musejí taktéž dodržovat povinnost loajality, v tomto případě však stačí, aby nezneužívali svých práv. Pokud jsou však menšinoví akcionáři způsobilí zablokovat přijetí žádoucích usnesení, tedy pokud mají blokační menšinu, je potřeba na ně nahlížet odlišně.⁸⁹ Následky porušení povinnosti loajality se řídí podle toho, jakým jednáním byla povinnost loajality porušena. Pokud bylo v rozporu s povinností loajality vykonáváno hlasovací právo, lze žalovat na neplatnost usnesení valné hromady pro rozpor se zákonem. Pokud by takovým hlasováním došlo k újmě celku, může soud rozhodnout, že se k hlasu nebude přihlížet. Pokud porušení povinnosti loajality spočívá v nežádoucím chování, lze žalovat například na zdržení se takového jednání. Byla-li porušením povinnosti loajality způsobena újma, lze žalovat na její náhradu.⁹⁰

3.1.3 Oznamovací povinnost

Účelem oznamovací povinnosti je především posílení ochrany drobných akcionářů. V praxi by se mohlo jednat o případ, kdy společnost má velké množství malých akcionářů, mezi které diversifikovala akcie, ale kteří projevují nízký zájem na výkonu hlasovacích práv. V takovém případě by pak i malý akcionář s nízkým podílem na hlasovacích právech mohl významně ovlivňovat rozhodování na valné hromadě. Proto zákon stanoví akcionáři

---

⁸⁹ V Německu se potýkali s případem blokační menšiny akcionářů. Společným postojem menšinoví akcionáři dosáhli zablokování usnesení umožňující ozdravení společnosti, v důsledku čehož se společnost dostala do úpadku (rozhodnutí Spolkového soudního dvora ve věci Girmes, sp. zn. II ZR 205/94).

⁹⁰ ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ I. a PELIKÁNOVÁ I. Op. cit.

nebo akcionářům, kteří dosáhnou stanoveného podílu na hlasovacích právech, popřípadě, jejichž podíl se v určeném rozsahu zvýší, či sníží, oznamovací povinnost. Totéž se týká některých dalších osob, které mohou mít vliv na výkon hlasovacích práv v uvedeném rozsahu, byť tato práva přímo nevykonávají.⁹¹

Oznamovací povinnost byla původně upravena v § 183 písm. d obchodního zákoníku, 1. 5. 2004 se však úprava přenesla do ZPKT. Úprava zůstala prakticky beze změny, především z důvodu jejího původu v unijním právu. Od účinnosti ZPKT se však unijní základ oznamovací povinnosti významně proměnil. Novým zdrojem právní úpravy této povinnosti je směrnice č. 2004/109/ES, konkrétně čl. 9 až 16. Navazující ustanovení jsou obsažena v prováděcí směrnici Komise č. 2007/14/ES. Oznamovací povinnost podrobněji rozvádějí její čl. 7 až 11. Do českého práva se požadavky obou unijních předpisů promítly novelou zákona o podnikání na kapitálovém trhu, která jako zák. č. 230/2009 Sb. nabyla účinnosti dne 1. 8. 2009.⁹² Oznamovací povinnost ukládá zákon o podnikání na kapitálovém trhu (§ 122 odst. 1 ZPKT) osobám, které dosáhnou nebo překročí podíl na všech hlasovacích právech akciové společnosti se sídlem v České republice (nebo ve státě, který není členským státem Evropské unie, pokud si akciová společnost vybrala Českou republiku za referenční stát), jejíž akcie jsou přijaté k obchodování na evropském regulovaném trhu, ve výši 1 %, je-li základní kapitál emitenta vyšší než 500 000 000 Kč nebo odpovídající částka v cizí měně, 3 %, je-li základní kapitál emitenta vyšší než 100 000 000 Kč nebo odpovídající částka v cizí měně, 5 %, 10 %, 15 %, 20 %, 25 %, 30 %, 40 %, 50 % nebo 75 % nebo sníží svůj podíl na všech hlasovacích právech pod tyto hranice. Nově se do podílu na hlasovacích právech akcionáře započítávají i hlasovací práva z investičních nástrojů, z nichž na základě smlouvy akcionáři svědčí právo nabýt akcie nebo obdobné cenné papíry s hlasovacími právy či právo rozhodnout se, že takové akcie nebo obdobné cenné papíry nabude. Dále se budou započítávat i nástroje, které v sobě neobsahují „právo“, ale ekonomicky zajišťují nebo usnadňují nabytí akcií.

Tuto skutečnost musí oznámit emitentovi a České národní bance. Zákon nabízí možnost prohlášení učinit v anglickém jazyce. Akcionář musí oznámit dosažení, překročení nebo snížení podílu bez zbytečného odkladu, nejpozději však do 4 pracovních dnů poté, co se dozví nebo mohl dozvědět o skutečnosti, která zakládá oznamovací povinnost (§ 122

---

⁹¹ DĚDIČ, J., ŠTENGLOVÁ I., KŘÍŽ, R., ČECH, P. *Akciové společnosti. 7. přepracované vydání*. Praha: C. H. Beck, 2012 s. 379.

⁹² Tamtéž.

odst. 4 ZPKT). Zde se jedná o transpozici čl. 12 odst. 2 TD I ve znění TD II⁹³. Zákon stanovuje obecnou domněnku, že se akcionář o dané skutečnosti dozvěděl nejpozději 2 pracovní dny po dni, kdy skutečnost nastala. Česká národní banka danou informaci uveřejní prostřednictvím Centrálního úložiště regulovaných informací nejpozději do 3 pracovních dnů ode dne doručení oznámení nebo ode dne, kdy informaci sama zjistí.⁹⁴

Pokud akcionář oznamovací povinnost nesplní, nedochází k neplatnosti právního jednání, na základě kterého, došlo k nabytí nebo zvýšení účasti na společnosti. Takový akcionář však nesmí vykonávat hlasovací práva spojená s takto nabytou účastí do doby splnění oznamovací povinnosti.

Oznamovací povinnost v souladu s § 122c odst. 1 ZPKT nemá:

- a) ovládaná osoba, jestliže splní její oznamovací povinnost ovládající osoba,
- b) osoba, která nabývá nebo zcizuje investiční cenné papíry za účelem vypořádání obchodů s nimi, pokud lhůta pro jejich vypořádání činí nejvýše tři pracovní dny, nebo
- c) osoba, která má ve své moci, investiční cenné papíry a hlasovací práva s nimi spojená však vykonává výlučně podle písemného příkazu vlastníka.

Dle § 122c odst. 2 ZPKT se oznamovací povinnost dále nevztahuje na tvůrce trhu,

- a) který je obchodníkem s cennými papíry nebo osobou, která má povolení orgánu dohledu jiného členského státu Evropské unie k poskytování investičních služeb,
- b) dosáhne-li nebo překročí-li jeho podíl na hlasovacích právech emitenta hranice uvedené v § 122 odst. 1 větě první, nebo sníží-li svůj podíl pod tyto hranice,
- c) za podmínky, že nevykonává vliv na řízení emitenta, a
- d) oznámí-li ve lhůtě uvedené v § 122 odst. 3 orgánu dohledu emitenta, že vykonává nebo hodlá vykonávat činnost tvůrce trhu s cennými papíry emitenta.

---

⁹³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/50/EU ze dne 22. října 2013, kterou se mění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/109/ES o harmonizaci požadavků na průhlednost týkajících se informací o emitentech, jejichž cenné papíry jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/71/ES o prospektu, který má být zveřejněn při veřejné nabídce nebo přijetí cenných papírů k obchodování a směrnice Komise 2007/14/ES, kterou se stanoví prováděcí pravidla k některým ustanovením směrnice 2004/109/ES Text s významem pro EHP.

⁹⁴ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Vznik oznamovací povinnosti v důsledku účinnosti novely ZPKT*. 2016.

3.1.4 Povinnost předložit společnosti účastnické cenné papíry

Zákon stanovuje několik situací, kdy je akcionář povinen předložit společnosti akcie, pokud tuto povinnost nesplní, bude čelit odpovídajícímu sankčnímu opatření, které je zákonně upraveno. Mezi tyto situace patří především:

- a) předložení akcií k výměně akcií nebo vyznačení nových údajů na akcii, pokud se údaje změnilly,
- b) předložení akcií k výměně při jejich poškození,
- c) odevzdání akcií na výzvu likvidátora, pokud má být akcionáři vyplacen podíl na likvidačním zůstatku,
- d) předložení akcií při procesech zvyšování nebo snižování základního kapitálu, nebo
- e) předložení při výměně akcií za účelem realizace rozhodnutí valné hromady o změně druhu nebo formy akcií, štěpení nebo spojení akcií.

Ad a) Akcie všeobecně mají zákonem stanovené obsahové a formální náležitosti, které bezpodmínečně musí daná akcie obsahovat. Jejich výčet obsahuje ustanovení § 259 odst. 1 ZOK, jedná se o označení, že jde o akcii, identifikaci společnosti, jmenovitou hodnotu, označení formy akcie, ledaže akcie byla vydána jako zaknihovaný cenný papír, u akcie na jméno identifikaci akcionáře a údaje o druhu akcie. Pokud se tedy některý z údajů změní, společnost na základě rozhodnutí valné hromady vyzve akcionáře, aby jí předložili ve stanovené lhůtě určené akcie k výměně nebo k vyznačení nových údajů na akcii (§ 542 ZOK).

Ad b) Ustanovení § 543 odst. 1 ZOK dává akcionáři možnost požádat společnost o výměnu akcie, pokud je poškozená tak, že některé údaje na ní uvedené nejsou čitelné, ovšem pouze za předpokladu, že její pravost není zpochybnitelná. Tato možnost je dána při poškození hmotného nosiče údajů charakterizujících akcii dle § 259 ZOK, a to poškození zásadního významu, které může zpochybnit její legitimační funkci.⁹⁵ Společnost takovou akcii vymění bez zbytečného odkladu po jejím předložení, vrácenou akcii zničí a na nové uvede, že se jedná o stejnopis zničené akcie (§ 543 odst. 2 ZOK).

---

⁹⁵ ŠTENGLOVÁ, Ivana. § 543 [Výměna akcií při poškození]. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip, KUHN, Petr, ŠUK, Petr. Op. cit. s. 790.

Ad c) Právo na vyplacení podílu na likvidačním zůstatku je dle ustanovení § 550 odst. 1 ZOK vázáno na odevzdání akcií společnosti na základě výzvy likvidátora. Likvidátor akcionáře vyzve k odevzdání akcií po skončení samotné likvidace a po rozhodnutí valné hromady o rozdělení likvidačního zůstatku. Motivem tohoto ustanovení je stáhnout z oběhu akcie před tím, než akciová společnost zanikne. Způsob výzvy likvidátora akcionářům není blíže určen, lze se ovšem domnívat, že se má postupovat způsobem stanoveným zákonem a stanovami pro svolání valné hromady (§ 537 ZOK), tedy uveřejněním na internetových stránkách společnosti a současně jejím zasláním akcionářů na adresu uvedenou v seznamu akcionářů.

Ad d) V případě zvýšení nebo snížení základního kapitálu jsou akcionáři opět povinni předložit akcie společnosti. Pokud společnost zvyšuje základní kapitál z vlastních zdrojů, provede zvýšení jmenovité hodnoty akcií jejich výměnou nebo vyznačením vyšší jmenovité hodnoty na dosavadních akciích s podpisem člena představenstva (§ 500 odst. 1 ZOK). Akcionář tak musí akcie na výzvu společnosti předložit, výzva k předložení akcií může však následovat až po zápisu nové výše základního kapitálu do obchodního rejstříku. V případě snížení základního kapitálu je povinnost předložení akcií totožná jako v případě zvýšení základního kapitálu, akcionář je tedy povinen předložit společnosti akcie na výzvu, ta je následně vymění za akcie s nižší jmenovitou hodnotou nebo provede vyznačení nižší jmenovité hodnoty na dosavadních akciích s podpisem člena představenstva (§ 525 a § 526 ZOK).

Ad e) Pokud valná hromada rozhodne o změně druhu nebo formy akcií a změně jmenovité hodnoty akcií jejich štěpením nebo spojením, vyzve akcionáře k předložení akcií a vydá akcie nové (§ 342 ZOK). Štěpení akcií je v praxi chápáno jako postup, kdy dochází ke snížení jmenovité hodnoty akcií formou jejich rozštěpení na několik akcií o nižší jmenovité hodnotě. Spojení akcií naopak představuje postup, při kterém dochází ke zvýšení jmenovité hodnoty akcií, kdy se více akcií o nižší jmenovité hodnotě spojí do jedné akcie, jejíž jmenovitá hodnota odpovídá součtu nominálních hodnot spojovaných akcií.⁹⁶ Na postup při výměně akcií se použije přiměřeně § 526 a § 531 odst. 2 ZOK, tedy ustanovení týkající se snížení základního kapitálu.

Pokud jsou akcionáři v prodlení s předložením akcií, představenstvo (statutární ředitel) je vyzve, aby akcie doložili v přiměřené lhůtě, způsobem stanoveným zákonem a stanovami

---

⁹⁶ LASÁK J., POKORNÁ J., ČÁP Z., DOLEŽIL T. op. cit.

pro svolání valné hromady, s upozorněním, že nepředložené akcie budou prohlášeny za neplatné nebo že nepřevzaté akcie budou prodány (§ 537 ZOK). Představenstvo (statutární ředitel) stanoví akcionářům, kteří jsou v prodlení s předložením akcií, dodatečnou lhůtu k jejich předložení. Tato lhůta musí být přiměřená, při její výměře je třeba dbát požadavku ochrany zájmů akcionáře, lhůta nesmí být stanovena šikanózně a měla by být v souladu s dobrými mravy. Akcionář, který je v prodlení s předložením akcie nesmí vykonávat práva s ní spojená.

3.2 Majetkové povinnosti

3.2.1 Vkladová povinnost

3.2.1.1 Založení společnosti

Vkladová povinnost je základní majetkovou povinností akcionářů, která podmiňuje účinnost založení společnosti. K tomu, aby založení společnosti bylo účinné je třeba, aby každý zakladatel splatil případné emisní ážio a v souhrnu, aby bylo splaceno alespoň 30 % jmenovité nebo účetní hodnoty upsaných akcií v době určené ve stanovách na účet banky, nejpozději však do okamžiku podání návrhu na zápis společnosti do obchodního rejstříku (§ 253 odst. 1 ZOK).⁹⁷

Vkladová povinnost je obecně vymezena v § 15 až § 29 ZOK. Vklad je zde definován jako peněžní vyjádření hodnoty předmětu vkladu do základního kapitálu obchodní korporace. V případě akciové společnosti je vklad označován jako jmenovitá nebo účetní hodnota akcie (§ 15 ZOK). Předmětem vkladu je tedy věc, kterou se společník nebo budoucí společník zavazuje vložit do obchodní korporace za účelem nabytí nebo zvýšení účasti v ní. Zákon rozlišuje dvě možnosti splnění vkladové povinnosti – v penězích nebo vnesením jiné penězi ocenitelné věci. V případě nepeněžitého vkladu je vkladem jiná penězi ocenitelná věc. ZOK na rozdíl od obchodního zákoníku již nepožaduje, aby společnost byla schopna nepeněžitý vklad hospodářsky využít ve vztahu k předmětu podnikání (§ 59 odst. 2 obchodní zákoník), bude tedy čistě na společnicích, co za nepeněžitý vklad přijmou a co nikoliv.⁹⁸ Nepeněžitým vkladem nemůže být vše, co není věc, jak vyplývá z definice. Předmětem takového vkladu tak nemůže být lidské tělo ani jeho část, součást věci⁹⁹, ani takové věci, jejichž vložení do obchodní korporace by porušovalo zákon, dobré mravy nebo veřejný pořádek.

Výše základního kapitálu akciové společnosti musí být alespoň 2 000 000 Kč nebo 80 000 EUR (§ 246 odst. 2 ZOK). Vkladovou povinnost lze, jak již bylo uvedeno výše, splnit peněžitým nebo nepeněžitým vkladem, který musí být oceněn znalcem, kterého si

---

⁹⁷ Další podmínkou pro účinné založení společnosti je nutnost přechodu vlastnického práva k nepeněžitému vkladu, který je vnesen, na obchodní korporaci. Pokud se tak nestane, vkladatel uhradí cenu nepeněžitého vkladu v penězích podle ocenění uvedeného ve společenské smlouvě a obchodní korporace předmět vkladu vrátí.

⁹⁸ KUHN, Petr. § 15 [Vklad a předmět vkladu]. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip, KUHN, Petr, ŠUK, Petr. Op. cit. s. 31.

⁹⁹ Příslušenství nemovité věci je vedlejší věc vlastníka u věci hlavní, je samostatnou věcí a může tak být předmětem nepeněžitého vkladu.

vybírají zakladatelé, případně představenstvo společnosti (statutární ředitel) dle ustanovení § 251 odst. 1 ZOK¹⁰⁰.

Stanovy nebo rozhodnutí valné hromady určí, dokdy je akcionář povinen emisní kurs jím upsaných akcií splatit, tato doba však nesmí přesáhnout jeden rok od vzniku společnosti nebo od účinnosti zvýšení základního kapitálu. Takto stanovená doba však platí pouze pro 70 % peněžitých vkladů, přičemž zbývajících 30 % musí akcionář splatit do doby, než bude podán návrh na zápis společnosti do obchodního rejstříku.

V případě, že je akcionář v prodlení s plněním vkladové povinnosti, hrozí mu určité sankce. Takovou sankcí může být úrok z prodlení, který je nově určen ve výši dvojnásobku sazby úroku z prodlení stanovené § 2 vl. nař. č. 351/2013 Sb.¹⁰¹ Společnost si však ve stanovách může určit úrokovou sazbu odlišně, např. vyšší nebo nulovou. Existují také další druhy sankce, kterým akcionář musí čelit v případě prodlení s plněním vkladové povinnosti. Pokud v důsledku prodlení vkladatele se splácením emisního kursu akcií společnost utrpí škodu, může vůči akcionáři uplatňovat nárok na její náhradu. Prodlení sebou nese i nemožnost výkonu hlasovacích práv. Společnost může akcionáře vyloučit, pokud nesplní svou vkladovou povinnost, ani v dodatečně lhůtě určené stanovami společnosti nebo ve lhůtě 60 dnů dle § 345 odst. 2 ZOK. Vyloučení se však může vztahovat pouze k těm akciím, ohledně nichž nesplnil svou vkladovou povinnost. Tento postup však není nutností, představenstvo společnosti (statutární ředitel) je oprávněno přijmout i jiná opatření a za určitých okolností může splnění povinnosti soudně vymáhat.¹⁰²

3.2.1.2 Zvýšení základního kapitálu

O zvýšení základního kapitálu společnosti rozhoduje usnesením valná hromada. Tato nově stanovená výše základního kapitálu musí být zapsaná do obchodního rejstříku, což je podmínkou pro to, aby dané rozhodnutí bylo účinné. Pokud ale zvyšuje základní kapitál společnost, jejíž akcie jsou obchodovatelné na evropském regulovaném trhu nebo jejichž vydání je poslední podmínkou pro jejich přijetí na regulovaný trh, nastávají účinky zvýšení základního kapitálu upsáním akcií a splacením předepsané části jejich emisního kursu. Valná hromada může rozhodnout, že její rozhodnutí o zvýšení základního kapitálu nabývá

---

¹⁰⁰ Úprava obchodního zákoníku vyžadovala jmenování znalce soudem (§ 59 obchodní zákoník).

¹⁰¹ Na rozdíl od předchozí úpravy, která stanovovala fixně úrok 20 %.

¹⁰² GÜRLICH, R. *Akciová společnost – práva a povinnosti akcionáře*. Novinky z rekodifikace - advokátní kancelář GÜRLICH & Co., 24/2014., s. 1.

účinky jinak, nejdříve však dnem upsání akcií a nejpozději dnem zápisu nové výše základního kapitálu v obchodním rejstříku (§ 464 ZOK).

Zákon o obchodních korporacích rozlišuje několik způsobů zvýšení základního kapitálu akciové společnosti:

- a) zvýšení základního kapitálu upsáním nových akcií,
- b) zvýšení základního kapitálu z vlastních zdrojů,
- c) podmíněné zvýšení základního kapitálu,
- d) zvýšení základního kapitálu z rozhodnutí představenstva (správní rady).

Ad a) Akciová společnost může zvýšit svůj základní kapitál upsáním nových akcií pouze v případě, že akcionáři zcela splatili emisní kurs dříve upsaných akcií. Toto není nutné, pokud nesplacená část emisních kursů je vůči výši základního kapitálu zanedbatelná a valná hromada souhlasí s tímto postupem zvýšení základního kapitálu. Ustanovení § 474 odst. 1 ZOK přináší změnu oproti předchozí úpravě, která zvýšení základního kapitálu upsáním nových akcií umožňovala (s výjimkou splacení nepeněžitými vklady) pouze tehdy, jestliže akcionáři zcela splatili emisní kurs dříve vydaných akcií (§ 203 odst. 1 věta první ObchZ). Ustanovení § 474 odst. 2 ZOK stanovuje další výjimku, kdy lze zvýšit základní kapitál upsáním nových akcií, aniž by byl zcela splacen emisní kurs dříve vydaných akcií. Zde oproti předchozí úpravě nenastala změna, základní kapitál lze tak zvýšit upsáním nových akcií bez ohledu na to, v jakém rozsahu byl splacen emisní kurs dosud vydaných akcií, pokud mají být nově vydané akcie splaceny pouze nepeněžitými vklady (§ 474 ZOK). Dle ustanovení § 478 odst. 1 ZOK se na upisování akcií při zvýšení základního kapitálu a splácení emisního kursu přiměřeně použijí ustanovení zákona o emisním kursu a o založení společnosti.

Ad b) Zvýšení základního kapitálu může být také provedeno z vlastních zdrojů¹⁰³, přičemž takové zvýšení nemůže být vyšší, než kolik činí rozdíl mezi výší vlastního kapitálu a součtem základního kapitálu a jiných vlastních zdrojů. Takové zvýšení základního kapitálu je podmíněno rozhodnutím valné hromady o zvýšení základního kapitálu z vlastních zdrojů vykázaných ve schválené řádné, mimořádné nebo mezitímní účetní závěrce ve vlastním kapitálu společnosti¹⁰⁴. Taková účetní závěrka musí být ověřena

---

¹⁰³ § 495 - § 504 ZOK.

¹⁰⁴ Ledaže jsou tyto zdroje účelově vázány a společnost není oprávněna jejich účel měnit.

auditorem, nově však ZOK vyžaduje, aby zpráva auditora obsahovala přímo výrok bez výhrad. Zvýšení základního kapitálu je pak možné provést dvěma způsoby-vydáním nových akcií nebo zvýšením jmenovité hodnoty dosavadních akcií.¹⁰⁵

Ad c) Podmíněné zvýšení základního kapitálu¹⁰⁶ je efektivní variantou zvýšení základního kapitálu, které způsobuje zvýšení čistého obchodního majetku společnosti. K podmíněnému zvýšení základního kapitálu je zapotřebí přijetí usnesení valné hromady o vydání vyměnitelných nebo prioritních dluhopisů podle § 286 a násl. ZOK. Tento způsob zvýšení základního kapitálu je však možný pouze v případě, že to předem umožní stanovy společnosti, současně musí také obsahovat přesné podmínky, za jakých je možné přednostní nebo výměnné právo z úvěrové nebo obdobné smlouvy využít. Obchodní zákoník stanovil možnost zvýšit podmíněným způsobem základní kapitál maximálně o polovinu stávajícího základního kapitálu, dle ZOK je však možné takto zvýšit základní kapitál o libovolnou částku.

Nově mohou být výměnné i přednostní právo na akcie vtělena vedle dluhopisů také do úvěrové či obdobné smlouvy. Věřitel z takové smlouvy pak uplatněním výměnného práva vymění své právo na splacení pohledávky za akcie nebo je oprávněn realizovat přednostní právo na úpis nových akcií společnosti.

Ad d) Valná hromada je oprávněna pověřit představenstvo či správní radu, za předpokladu splnění podmínek dle ZOK a dle stanov, ke zvýšení základního kapitálu upisováním nových akcií, podmíněným zvýšením základního kapitálu nebo z vlastních zdrojů společnosti s výjimkou nerozděleného zisku. Nově je zákonem o obchodních korporacích rozšířen limit zvýšení základního kapitálu rozhodnutím představenstva z jedné třetiny stávajícího základního kapitálu na jednu polovinu. Usnesení valné hromady o pověření představenstva lze nově nahradit úpravou ve stanovách. V takovém případě již není další rozhodnutí valné hromady třeba. Takové pověření lze udělit maximálně na dobu pěti let a lze ho, usnesením o změně stanov, opakovaně prodlužovat. Pověření podle § 511 odst. 1 ZOK je nutné zapsat do obchodního rejstříku.

---

¹⁰⁵ GÜRLICH, Richard. Akciová společnost – změny výše základního kapitálu. Novinky z rekodifikace-advokátní kancelář GÜRLICH & Co., 2014, č. 30, s. 1.

¹⁰⁶ § 505 - § 510 ZOK.

Závěr

Zákon o obchodních korporacích je právním předpisem, který poměrně komplexně upravuje práva a povinnosti akcionáře. Vzhledem k tomu, že akcionář přichází do společnosti jako investor, který vnáší do společnosti určité prostředky, které představují jeho akciový podíl, a očekává jeho zhodnocení, je existence akciové společnosti na akcionářích závislá. Akcionáři je tak zákonem poskytnuto široké spektrum práv, které je značně širší než výčet jeho povinností. Je to především proto, že pokud by akcionář byl příliš vázán povinnostmi, zřejmě by nebyl ochoten do společnosti vstupovat.

Akcionář disponuje právy souvisejícími s podílením se na řízení společnosti. Zákon o obchodních korporacích neumožňuje akcionářům podílet se na běžném chodu společnosti, přiznává jim však právo účastnit se valné hromady a hlasovat na ní. Do působnosti valné hromady náleží všechny podstatné záležitosti týkající se společnosti, stanovy mohou přiznat nad rámec zákona záležitosti další. Zákon také chápe situace, kdy se akcionář nemůže valné hromady účastnit a nemohl by tak vykonávat své hlasovací právo, proto zná institut účasti a hlasování za pomoci technických prostředků, nebo prostřednictvím zástupce na základě plné moci. K tomu, aby akcionář disponoval dostatečným informačním základem o záležitostech týkajících se vedení společnosti a mohl si tak utvořit svou vůli, kterou může projevit prostřednictvím hlasování, má zákonem přiznané právo dané informace požadovat a následně obdržet. Akcionář tak disponuje souborem nemajetkových práv, která mu umožňují kvalitní možnost podílení se na chodu společnosti, pokud o to bude mít zájem. Zákon o obchodních korporacích také přiznává zvláštní práva kvalifikovaným akcionářům, která slouží především k jejich ochraně. Bez těchto práv by většinoví akcionáři mohli rozhodovat nezávisle na vůli akcionářů menšinových, pro které by tak účast v akciové společnosti přestala být žádoucí.

Vzhledem k tomu, že akcionářův hlavní záměr účasti ve společnosti je zhodnocení jeho investice, zákon o obchodních korporacích mu garantuje právo na podíl na zisku a právo na podíl na likvidačním zůstatku v případě, že by se společnost do likvidace dostala. Majetková práva akcionáře nejsou nepřevoditelná, akcionář tak tedy disponuje i právem převodu svých akcií pro případ, že by chtěl ze společnosti vystoupit a chtěl by svou investici, byť částečně, dostat zpět.

Jak již bylo řečeno, akcionář má pouze minimum povinností. Hlavní povinností je povinnost vkladová, bez jejíhož splnění po marném uplynutí dodatečné lhůty určené

stanovami, může být ze společnosti vyloučen. Vkladová povinnost se rozpadá do dvou částí, kdy akcionář má povinnost vkladovou v souvislosti se založením společnosti, ale zároveň má tuto povinnost za doby existence společnosti, pokud se valná hromada rozhodne, že navýší svůj základní kapitál. Novou povinností, kterou zavádí nový občanský zákoník, je povinnost loajality, která dříve byla velmi nejednoznačná. Akcionář má tak povinnost chovat se čestně a loajálně jak vůči společnosti, tak vůči ostatním akcionářům. Zákon o obchodních korporacích společnost ochraňuje také před konkurenčním jednáním členů orgánů na úkor kapitálové společnosti.

Postavení akcionáře je omezeno několika korektivy proto, aby byl zachován princip rovného zacházení se všemi akcionáři, a aby byla ochráněna i společnost samotná. Přiměřené a spravedlivé zacházení je zaručeno především hlasováním na valné hromadě a uplatněním většinového principu. Po splnění zákonných podmínek může většinový akcionář požadovat, aby na něj přešly účastnické cenné papíry ostatních akcionářů, a mohl tak efektivně ovládat společnost s tím, že menšinoví akcionáři obdrží přiměřenou náhradu.

Zákon o obchodních korporacích tak představuje poměrně vydařenou úpravu práva obchodních korporací, která relativně detailně upravuje práva a povinnosti akcionáře. Zároveň se mu podařilo zpřehlednit a konkretizovat některá nejednoznačná a rozporuplná ustanovení. Určité nedostatky lze nalézt, ovšem předpokládáme, že tyto budou vyřešeny soudní praxí, dalším výkladem a případnými novelami.

Práce si kladla za cíl přehledně pojednat o právním postavení akcionářů, prostřednictvím popisu jejich jednotlivých práv a povinností. Práce svůj vytyčený cíl splnila, taktéž se snažila kriticky zhodnotit určité nejasnosti zákona o obchodních korporacích a v určitých případech i navrhnout možná řešení nejednoznačných ustanovení pro budoucí novelizace.

Použité prameny a literatura

Právní předpisy

Nařízení vlády č. 351/2013 Sb., kterým se určuje výše úroků z prodlení a nákladů spojených s uplatněním pohledávky, určuje odměna likvidátora, likvidačního správce a člena orgánu právnické osoby jmenovaného soudem a upravují některé otázky Obchodního věstníku a veřejných rejstříků právnických a fyzických osob

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/109/ES ze dne 15. prosince 2004 o harmonizaci požadavků na průhlednost týkajících se informací o emitentech, jejichž cenné papíry jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu, a o změně směrnice 2001/34/ES

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/36/ES ze dne 11. července 2007 o výkonu některých práv akcionářů ve společnostech s kótovanými akciemi.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/50/EU ze dne 22. října 2013, kterou se mění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/109/ES o harmonizaci požadavků na průhlednost týkajících se informací o emitentech, jejichž cenné papíry jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/71/ES o prospektu, který má být zveřejněn při veřejné nabídce nebo přijetí cenných papírů k obchodování a směrnice Komise 2007/14/ES, kterou se stanoví prováděcí pravidla k některým ustanovením směrnice 2004/109/ES Text s významem pro EHP

Směrnice Komise 2007/14/ES ze dne 8. března 2007 kterou se stanoví prováděcí pravidla k některým ustanovením směrnice 2004/109/ES o harmonizaci požadavků na průhlednost týkajících se informací o emitentech, jejichž cenné papíry jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu

Zákon č. 104/2008 Sb., o nabídkách převzetí a o změně některých dalších zákonů

Zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev

Zákon č. 134/2013 Sb., o některých opatřeních ke zvýšení transparentnosti akciových společností a o změně dalších zákonů

Zákon č. 182/2006 Sb., zákon o úpadku a způsobech jeho řešení

Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách

Zákon č. 230/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu

Zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením

Zákon č. 477/2001 Sb., o obalech a o změně některých zákonů

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví

Zákon č. 134/2013 Sb., o některých opatřeních ke zvýšení transparentnosti akciových společností a o změně dalších zákonů

Zákon č. 355/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech

Judikatura

Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 56/2005

Nález Ústavního soudu sp. zn. ÚS 3168/2011

Rozhodnutí Spolkového soudního dvora ve věci Girmes, sp. zn. II ZR 205/94

Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 5 Cmo 283/2001

Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 29 Cdo 2363/2011

Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 29 Cdo 866/2007

Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 29 Cdo 1193/2007

Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 29 Cdo 2710/2007

Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 29 Cdo 346/2010

Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 29 Cdo 3354/2012

Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 29 Cdo 324/2008

Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 29 Cdo 4284/2007

Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 29 Cdo 4722/2009

Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 29 Cdo 4822/2008

Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 29 Cdo 4964/2009

Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 29 Cdo 1193/2007

Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 29 Cdo 5297/2008

Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 29 Cdo 3059/2011

Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 29 Odo 11/2002

Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 29 Odo 1107/2003

Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 29 Odo 387/2006

Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 29 Odo 407/2004

Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 29 Odo 657/2001

Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 29 Odo 841/2003

Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 29 Cdo 3009/2007

Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 29 Odo 882/2002

Usnesení Nejvyššího soudu RČS, sp. zn. RV II 813/24

Literatura

Knižní literatura

ČERNÁ, S. a ČECH, P. (eds.). *Pocta Ivaně Štenglové k sedmdesátým narozeninám: právo společností - ohlédnutí za dvěma desetiletími účinnosti obchodního zákoníku*. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckova edice právo. ISBN 978-80-7400-262-5.

ČERNÁ, S. *Obchodní právo. Akciová společnost. 3. díl*. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2006, ISBN 80-7357-164-1.

ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I. a PELIKÁNOVÁ, I. *Právo obchodních korporací*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-735-5.

DĚDIČ, J. Příplatek akcionáře na vytvoření vlastního kapitálu mimo základní kapitál. In: Štenglová, Ivana (ed.), a kol. *Pocta Miloši Tomsovi k 80. narozeninám*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2006. ISBN 80-86898-81-4.

DĚDIČ, J., ŠTENGLOVÁ, I., KRÍŽ, R., ČECH, P. *Akciové společnosti. 7. přepracované vydání*. Praha: C. H. Beck, 2012.

KRAAKMAN, R., ARMOUR, J., DAVIES, P., a kol. *The Anatomy of Corporate Law*. Second edition. New York: Oxford University Press Inc., 2009. ISBN 978-0-19-956583-2.

LASÁK J., POKORNÁ J., ČÁP Z., DOLEŽIL T.: *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-537-5.

POKORNÁ, J. in BĚLOHLÁVEK, A. J. a kol.: *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013.

POKORNÁ, J. *Obchodní společnosti a družstva*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-475-9.

RICHTER, T., *Insolvenční právo*. Praha: ASPI, 2008.

ŠTENGLOVÁ I., DĚDIČ J., TOMSA M. a kol. *Základy obchodního práva: vysokoškolská učebnice*. Praha: Leges, 2014. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-052-9.

ŠTENGLOVÁ I., PLÍVA S., TOMSA M. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář. 13. vydání.* Praha: C. H. Beck 2010.

ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P.: *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2013.

Články a jiné

BÁNYAIOVÁ, Alena. Právo akcionářů na dorovnání – soudní judikatura ve světle nové právní úpravy. *Bulletin-advokacie.cz* [online]. 2017 [cit. 2017-03-01]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/pravo-akcionararu-na-dorovnani-soudni-judikatura-ve-svetle-nove-pravni-upravy>.

BISNODE, *V ČR loni vzniklo 26 953 nových firem, nejvíce od roku 2007*. [online]. 2016 [cit. 2016-10-17]. Dostupné z: <http://www.bisnode.cz/tiskove-zpravy/v-cr-loni-vzniklo-26953-novych-firem-nejvice-od-roku-2007/>.

CENTRÁLNÍ DEPOZITÁŘ CENNÝCH PAPÍRŮ. *Zápis bankovních účtů pro výplatu dividendy*. [online]. [cit. 2016-10-08]. Dostupné z: <http://www.e-isb.cz/index.php/cz/component/content/article?id=226:zapis-bankovnich-uctu-pro-vyplatu-dividendy>.

ČECH, Petr. A.s. po rekodifikaci. *Právní rádce*. 2012(5).

ČECH, Petr., PAVELKA Ludovít. Právní povaha úkonů spojených s valnou hromadou. *Právní rádce* [online]. publikování 19.12.2006 [cit. 2017-02-02]. Dostupné z: <http://pravniradce.ihned.cz/c1-20014320-pravni-povaha-ukonu-spojnych-s-valnou-hromadou>.

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Vznik oznamovací povinnosti v důsledku účinnosti novely ZPKT*. 2016.

DĚDIČ, J. a LASÁK J. *Zákaz konkurence členů představenstva akciové společnosti: „uvolněné“ mravy zákona o obchodních korporacích?* Časopis pro právní vědu a praxi.

Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb. o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), č. 90/2012 Dz.

EICHLEROVÁ, Kateřina. Záloha na podíl na zisku v kapitálových společnostech. *Bulletin-advokacie.cz* [online]. 2014 [cit. 2017-02-28]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/zaloha-na-podil-na-zisku-v-kapitalovych-spolecnostech?browser=mobi>

ELIÁŠOVÁ, P. *Práva akcionářů dle ZOK*. Glatzova & Co.: Legal news. 2014.

ERICKSON, J. *Corporate Misconduct and The Perfect Storm of Shareholder Litigation*. Notre Dame Law Review, 2008, Vol. 84.

FIALA, Otakar a Daniel KOŠTÁL. Výplata podílu na zisku kapitálové společnosti ve světle rekodifikace. *Epravo.cz* [online]. 2013 [cit. 2017-02-21]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/vyplata-podilu-na-zisku-kapitalove-spolecnosti-ve-svetle-rekodifikace-93166.html>.

GERNER-BEUERLE, C., PAECH P., a SCHUSTER E.,. Study on Directors' Duties and Liability prepared for the European Commission DG Markt. *Europa.eu* [online]. 2013 [cit. 2016-10-25]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/company/docs/board/2013-study-analysis_en.pdf.

GÜRLICH, R. *Akciová společnost – práva a povinnosti akcionáře*. Novinky z rekodifikace-advokátní kancelář GÜRLICH & Co., 24/2014.

GÜRLICH, Richard. *Akciová společnost – změny výše základního kapitálu*. Novinky z rekodifikace-advokátní kancelář GÜRLICH & Co., 2014, č. 30.

JOSKOVÁ, Lucie. Napadení usnesení valné hromady společníkem podle zákona o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*. 2013, č. 2.

KANCL, stanovisko č. 27 ze dne 9. 4. 2014 dostupné online na: http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Stanovisko_27.pdf.

KOŠTÁL, Daniel. Podíl na zisku kapitálových společností. *Právní rozhledy*. 2015, č. 6.

LISSE, Luděk. Zastupování na valné hromadě obchodní korporace po 1. 1. 2014. *Epravo.cz* [online]. 2016 [cit. 2017-03-01]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/zastupovani-na-valne-hromade-obchodni-korporace-po-1-1-2014-101296.html>.

LUPTÁKOVÁ, L. *Za jakých podmínek lze rozdělit likvidační zůstatek společnosti odchylně od zákona.* In: *Epravo.cz* [online]. [cit. 2016-10-11]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/za-jakych-podminek-lze-rozdelit-likvidacni-zustatek-spolecnosti-odchylne-od-zakona-102999.html>.

PÁLINKÁS, Michal. Právní povaha rozhodování jediného společníka. *Epravo.cz* [online]. 2015 [cit. 2017-02-08]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/pravni-povaha-rozhodovani-jedineho-spolecnika-98013.html>.

PIHERA, V. *K obecným limitům akcionářských práv.* Právní rozhledy. 2007, roč. 15, č. 10. ISSN 1210-6410.

ŠPAČKOVÁ, Michala. Zásada rovného zacházení se všemi akcionáři. *Obchodněprávní revue.* 2016, č. 1.

ŠPERKOVÁ, K. *Záloha na výplatu podílu na zisku společnosti.* *Epravo.cz* [online]. 2015 [cit. 2016-10-08].

ŠVARŤČKOVÁ, J. *Rozdělení likvidačního zůstatku akcionářům při nepředložení akcií na výzvu likvidátora.* In: *Epravo.cz* [online]. [cit. 2016-10-11]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/rozdeleni-likvidacniho-zustatku-akcionarum-pri-nepredlozeni-akcii-na-vyzvu-likvidatora-96113.html>.

ŠVÉDA, Martin. Akcie na majitele a jejich imobilizace v roce 2014. *Epravo.cz* [online]. 2014 [cit. 2017-02-09]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/akcie-na-majitele-a-jejich-imobilizace-v-roce-2014-94264.html>.

VLK, V. *Squeeze-out v zákonu o obchodních korporacích.* *Roedl.com* [online]. [cit. 2016-10-15].

Výkladové stanovisko KANCLu č. 26 ze dne 9.4.2014.

ŽIŽLAVSKÝ, M. *Co jsou to testy insolvence?* Právní prostor. 2016.

Seznam zkratk

NOZ... zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

ZOK či zákon o obchodních korporacích.... zákon č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích a družstvech

Občanský zákoník.... zákon č. 40/1964 Sb.

Obchodní zákoník či ObchZ ... zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

ZPKT.... zákon č. 256/2004, o podnikání na kapitálovém trhu

ZoPř.... zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev

Resumé

Akciová společnost je typickým příkladem kapitálové společnosti, jejíž základní součástí je akcionář, na němž je existence akciové společnosti závislá. Akcionáři vstupují do společnosti jako investoři, kteří chtějí své investice zhodnotit. Řízení společnosti však akcionáři přenechávají profesionálnímu managementu, který se snaží danou investici zhodnotit a posílit postavení společnosti na trhu. Mohou však nastat situace, kdy management společnosti sleduje jiné zájmy, než jsou zájmy akcionářů. Také z toho důvodu je potřeba jasně definovat vztah mezi akcionáři navzájem a mezi akcionáři a společností.

Právní postavení akcionářů je tak vymezeno souborem jeho práv a povinností. Akcionář disponuje dílčími právy, která mu umožňují se na chodu společnosti podílet, mezi něž patří především právo účastnit se valné hromady a hlasovat na ní. Dále akcionář disponuje právem na výplatu podílu na zisku a na likvidačním zůstatku. Zákon o obchodních korporacích také přiznává zvláštní práva menšinovým akcionářům, tzv. kvalifikovaným, která slouží k jejich ochraně. Kvalifikovaný akcionář má především právo žádat o svolání valné hromady, právo žádat o zařazení určité záležitosti na pořad valné hromady a právo podat akcionářskou žalobu.

Přestože zákon o obchodních korporacích dává akcionářům široký rozsah práv, ukládá jim také několik povinností, důležitých pro správné fungování akciové společnosti. Mezi tyto povinnosti patří především povinnost loajality, která slouží jako výkladové pravidlo, které pomáhá k interpretaci dalších povinností akcionáře, a povinnost vkladová. Cílem diplomové práce je relativně uceleně pojednat o právním postavení akcionáře, které je definováno souborem jeho práv a povinností.

Práce je rozdělena systematicky do tří částí, přičemž první z nich obecně pojednává o právním postavení akcionářů, druhá část se zaměřuje na majetková a nemajetková práva akcionářů a současně zmiňuje také práva kvalifikovaných akcionářů. Třetí část se zabývá majetkovými a nemajetkovými povinnostmi akcionářů.

Summary

A joint stock company is a typical example of a capital company whose principal element is a shareholder on whom rests the existence of a joint stock company. The shareholders enter the company as investors who want to increase the value of their investments. The management of the company has the competence of a professional management, which seeks to increase the particular investment and to strengthen the company's position in the market. However, there may be situations when the management of the company pursues different interests than the interests of the shareholders. Due to this reason it is necessary to clearly define the relationship among the shareholders as well as between the shareholders and the company.

Legal status of the shareholders is defined as a set of rights and duties. A shareholder has partial rights that enable him to participate in the running of the company, including the right to attend the general meeting and to vote at it. Furthermore, the shareholder has the right to participate in profit distribution and to participate in distribution of the liquidation balance. The Business Corporation Act also grants special rights to the minority shareholders, i.e. qualified shareholders, which serve to protect them. A qualified shareholder has primarily the right to request the summoning of a general meeting, the right to request to include certain matters on the agenda of the general meeting and also the right to file a shareholder's action.

Although the Business Corporation Act grants the shareholders a wide range of rights, it imposes on them also several duties, important to the correct functioning of the joint stock company. These duties include primarily the duty of loyalty, which serves as a rule of interpretation which helps to interpret the other responsibilities of the shareholders and the deposit obligation. The thesis aims to discuss the shareholder's legal status, which is defined by their rights and duties.

The thesis is systematically divided into three parts, the first part generally discusses the shareholder's legal status, the second part focuses on the material and non-material rights of shareholders while it also mentions the rights of the qualified shareholders. The third part deals with the material and non-material duties of the shareholders.

Název práce v českém jazyce

Práva a povinnosti akcionářů

Klíčová slova v českém jazyce

Práva akcionářů, povinnosti akcionářů, kvalifikovaní akcionáři

Název práce v anglickém jazyce

Rights and obligations of shareholders

Klíčová slova v anglickém jazyce

Rights of shareholders, obligations of shareholders, qualified shareholders